
कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

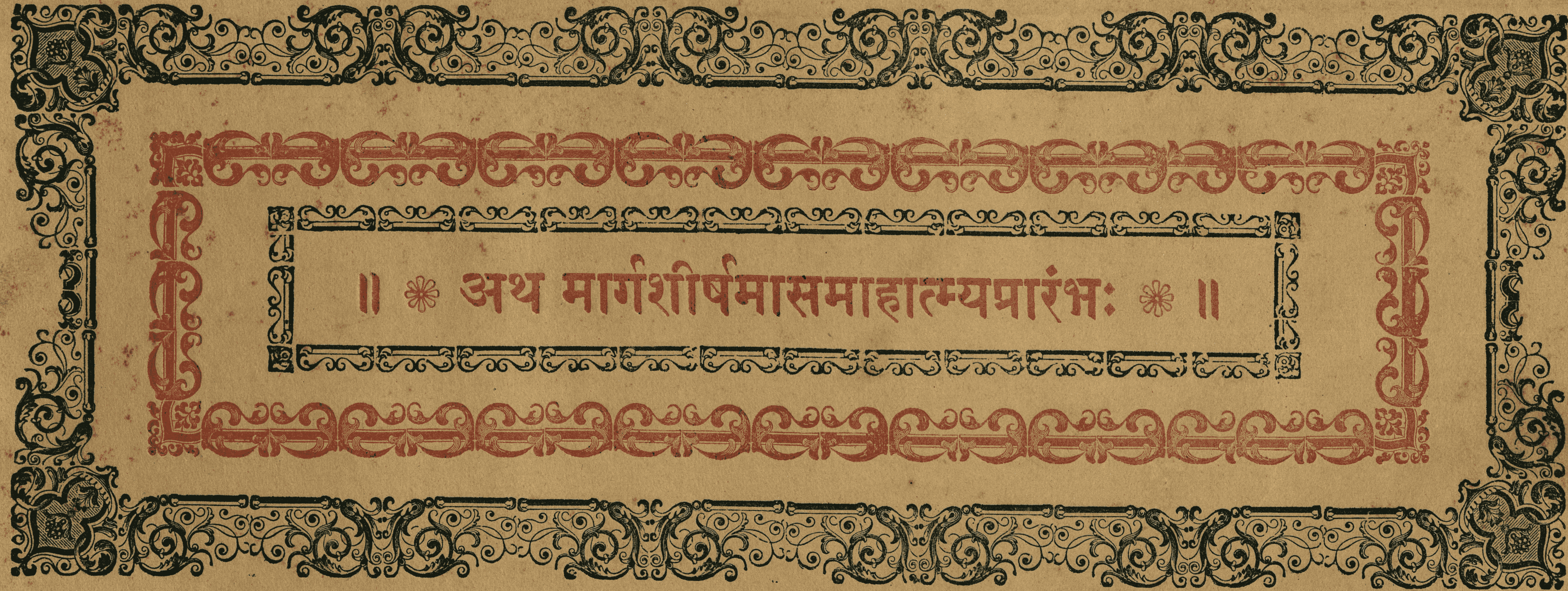
दाखल क्र M378 विषय પુરાણ

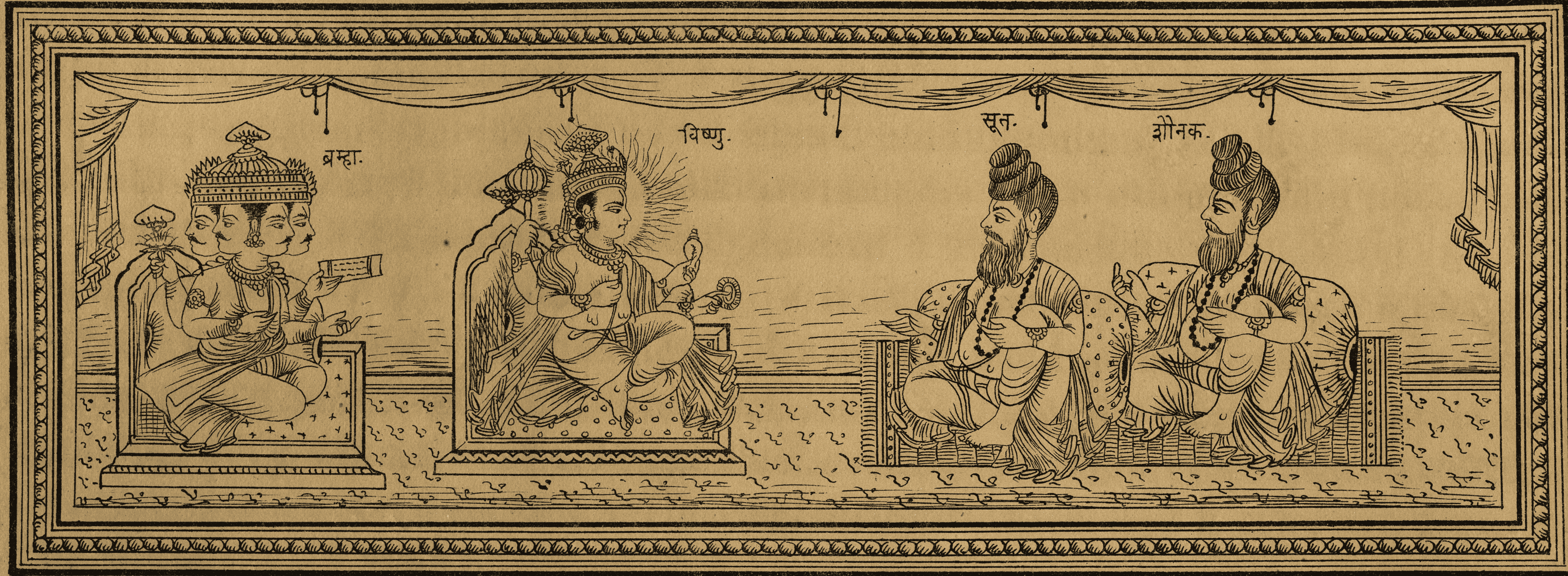
नांव માર્ગશીર્ષમાસ મહાત્મ્ય

लेखक/लिपीकार —

पृष्ठ 32

काळ શકે ૧૮૦૮ पूर्ण/~~अपूर्ण~~

॥ ❁ अथ मार्गशीर्षमासमाहात्म्यप्रारंभः ❁ ॥

ब्रम्हा.
विष्णु.
सूत.
शौनक.

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ श्रीमल्लक्ष्मीवेङ्कटेशायनमः ॥ ॥ देवकीनंदनंकृष्णंजगदानंदकारकम् ॥ भुक्तिमुक्तिप्रदंवंदे
माधवंभक्तवत्सलम् ॥ १ ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥ श्वेतद्वीपेसुखासीनंदेवदेवंरमापतिम् ॥ चतुर्वक्त्रोनमस्कृत्यपप्रच्छ
पितरंतदा ॥ २ ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ हृषीकेशजगद्धातःपुण्यश्रवणकीर्तन ॥ पृष्टंयद्ब्रूहिदेवेशसर्वज्ञसकलेश्वर ॥ ३ ॥
मासानांमार्गशीर्षोऽहमित्युक्तंभवतापुरा ॥ तस्यमासस्यमाहात्म्यंज्ञातुमिच्छामितत्त्वतः ॥ ४ ॥ कोदेवःतस्यकिंदानंकथंस्ना
नंविधिश्चकः ॥ पुरुषैस्तत्रकिंकार्यंभोक्तव्यंकिंरमापते ॥ ५ ॥ वक्तव्यंकिंतथापूजाध्यानमंत्राधिकंचयत् ॥ तत्रयत्क्रियते
कर्मतत्सर्वंब्रूहिमेऽच्युत ॥ ६ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ साधुपृष्टंत्वयाब्रह्मन्सर्वलोकोपकारिणा ॥ यस्मिन्कृतेकृतं
सर्वमिष्टापूर्तादिकंभवेत् ॥ ७ ॥ सर्वयज्ञेषुयत्पुण्यंसर्वतीर्थेषुयत्फलम् ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिमार्गशीर्षेकृतेसुत ॥ ८ ॥ तुला
पुरुषदानाद्यैर्यत्फलंलभतेनरः ॥ तत्फलंप्राप्यतेपुत्रमाहात्म्यश्रवणात्किल ॥ ९ ॥ यज्ञाध्ययनदानाद्यैःसर्वतीर्थावगाह
नैः ॥ सन्यासेनचयोगेननाहंवश्योभवंनृणाम् ॥ १० ॥ स्नानेनदानेनचपूजनेनध्यानेनमौनेनजपादिभिश्च ॥ वश्योयथा
मार्गशिरेचमासितथानचान्येषुचगुह्यमुक्तम् ॥ ११ ॥ अन्यैर्धर्मादिभिःकृत्वागोपितंमार्गशीर्षकम् ॥ मत्प्राप्तेःकारणंमत्वा
देवैःसर्वनिवासिभिः ॥ १२ ॥ येकेचित्पुण्यकर्माणोममभक्तिपरायणाः ॥ तेषामवश्यंकर्तव्योमार्गशीर्षोमदापनः ॥ १३ ॥

मार्गशीर्षंनकुर्वंतियेनराभारताजिरे ॥ पापरूपाश्चतेज्ञेयाःकलिकालविमोहिताः ॥ १४ ॥ अष्टस्वपिचमासेषुयत्फलंलभ
तेनरः ॥ तत्फलंप्राप्यतेवत्समाघेमकरगेरवौ ॥ १५ ॥ माघाच्छतगुणंपुण्यंवैशाखेमासिलभ्यते ॥ तस्मात्सहस्रगुणितंतु
लासंस्थेदिवाकरे ॥ १६ ॥ तस्मात्कोटिगुणंपुण्यंवृश्चिकस्थेदिवाकरे ॥ मार्गशीर्षोधिकस्तस्मात्सर्वदाचममप्रियः ॥ १७ ॥
उषस्युत्थाययोमर्त्यःस्नानंविधिवदाचरेत् ॥ तुष्टोऽहंतस्ययच्छामिस्वात्मानमपिपुत्रक ॥ १८ ॥ अत्राप्युदाहरंतीदंशृणुपु
त्रकथानकम् ॥ नंदगोपोमहात्मावैख्यातोयोभूतलेभवत् ॥ १९ ॥ तस्यवैगोकुलेरम्येगोपकन्याःसहस्रशः ॥ तासांचित्तं
चमद्रूपेलग्नमासीत्पुरानघ ॥ २० ॥ तासांबुद्धिर्मयादत्तामार्गशीर्षावगाहने ॥ ततस्ताभिःकृतंस्नानंप्रातःकालेयथाविधि
॥ २१ ॥ पूजाकृताहविष्यान्नंभुक्तंताभिःकृतानतिः ॥ एवंकृतेनविधिनाप्रसन्नोऽहंततोनघ ॥ २२ ॥ वरोदत्तोमयात्मावै
तासांतुष्टेनवैकिल ॥ तस्मान्नरैस्तुकर्तव्योमार्गशीर्षोयथाविधि ॥ २३ ॥ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेब्रह्मविष्णुसंवादेमार्ग
शीर्षमाहात्म्येप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ॥ ॥ छ ॥ ॥ ॥ छ ॥
॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ त्वयोक्तोविधिसंयुक्तोमार्गशीर्षोमदापनः ॥ कोविधिस्तस्यदेवेशसर्वंमेब्रूहिकेशव ॥ १ ॥ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ ॥ रात्र्यावंतेसमुत्थायउपस्पृश्ययथाविधि ॥ नमस्कृत्वागुरुंस्वीयंसंस्मरेन्मामतंद्रितः ॥ २ ॥ सहस्रना

मभिर्भक्त्याकीर्तयेद्वाग्यतःशुचिः ॥ बहिर्ग्रामात्समुत्सृज्यमलमूत्रंयथाविधि ॥ ३ ॥ शौचंकृत्वायथान्यायमाचम्यप्रयतःशु
चिः ॥ दंतधावनपूर्वंचस्नानंकृत्वायथाविधि ॥ ४ ॥ आदायतुलसीमूलमृदंतत्पत्रसंयुताम् ॥ मूलमंत्रेणाभिमंत्र्यगायत्र्या
वामहामते ॥ ५ ॥ मंत्रेणैवानुलिंप्तांगःस्नायादप्स्वघमर्षणम् ॥ अनुद्धृतैरुद्धृतैर्वाजलैःस्नानंविधीयते ॥ ६ ॥ तीर्थंप्रकल्पये
द्विद्वान्मंत्रेणानेनमंत्रवित् ॥ ॐ नमोनारायणायेतिमूलमंत्रउदाहृतः ॥ ७ ॥ दर्भपाणिस्तुविधिनाआचांतःपुरतःशुचिः ॥
चतुर्हस्तसमायुक्तंचतुरस्त्रंसमंततः ॥ ८ ॥ प्रकल्प्यावाहयेद्गंगामेभिर्मंत्रैर्विचक्षणः ॥ विष्णुपादप्रसूतासिवैष्णवीविष्णुदे
वता ॥ ९ ॥ त्राहिनस्त्वांनमस्तस्मादाजन्ममरणांतिकम् ॥ तिस्रःकोट्योर्धकोटीचतीर्थानांवायुरब्रवीत् ॥ १० ॥ दिविभु
व्यंतरिक्षेचतानितेसंतिजान्हवि ॥ नंदिनीत्येवतेनामदेवेषुनलिनीतिच ॥ ११ ॥ दक्षपुत्रीचविहगाविश्वगायोगिनांमता॥
विद्याधरीसुप्रसन्नातथालोकप्रसादिनी ॥ १२ ॥ क्षेमाचजान्हवीचैवशांताशांतिप्रदायिनी ॥ एतानिपुण्यनामानिस्नान
कालेसदापठेत् ॥ १३ ॥ सदासंनिहितातत्रगंगात्रिपथगामिनी ॥ सप्तवाराभिजप्तेनकरसंपुटयोजितम् ॥ १४ ॥ मूर्ध्नि
कृतांजलिर्भूयस्त्रिचतुःपंचसप्तवा ॥ स्नानंकुर्यान्मृदातद्वदामंत्र्यानुविधानतः ॥ १५ ॥ अश्वक्रांतेरथक्रांतेविष्णुक्रांतेवसुंध
रे ॥ मृत्तिकेहरमेपापंयन्मयादुष्कृतंकृतम् ॥ १६ ॥ उद्धृतासिवराहेणकृष्णेनशतबाहुना ॥ नमस्तेसर्वभूतानांप्रभवारणि

सुव्रते ॥ १७ ॥ एवंस्नात्वाततःपश्चादाचम्यचविधानतः ॥ उत्थायवाससीशुक्लेकूलेवैपरिधायच ॥ १८ ॥ आचम्यतर्प
येद्देवान्पितॄंश्चैवऋषींस्तथा ॥ निष्पीड्यवस्त्रमाचम्यधौतवस्त्रेणवेष्टितः ॥ १९ ॥ विमलांमृत्तिकांरम्यामादायद्विजसत्तम ॥
मंत्रेणैवाभिमंत्र्याथललाटादिषुवैष्णवः ॥ २० ॥ धारयेदूर्ध्वपुंड्राणियथासंख्यमतंद्रितः ॥ ब्रह्मन्द्वादशपुंड्राणिब्राह्मणः
सततंवहेत् ॥ २१ ॥ चत्वारिभूभृतांपुत्रपुंड्राणिद्वेविशांस्मृते ॥ एकपुंड्रंचनारीणाशूद्राणांचविधीयते ॥ २२ ॥ ललाटेउद
रेचैववक्षोवैकुंठकूबरे ॥ कुक्ष्योर्बाह्वोःकर्णयोश्चपृष्ठेत्रिकेचवैशिरः ॥ २३ ॥ तिलकाद्वादशप्रोक्ताब्राह्मणस्यसदानघ ॥ ल
लाटेहृदिबाह्वोश्चक्षात्रःपुंड्राणिधारयेत् ॥ २४ ॥ ललाटेहृदयेवैश्योभालेवैशूद्रयोषिताम् ॥ ललाटेकेशवंध्यायेन्नारायण
मथोदरे ॥ २५ ॥ वक्षःस्थलेमाधवंचगोविंदंकंठकूबरे ॥ विष्णुंचदक्षिणेकुक्षौबाहौचमधुसूदनम् ॥ २६ ॥ त्रिविक्रमंकर्ण
मूलेवामनंवामपार्श्वके ॥ श्रीधरंवामबाहौचहृषीकेशंचकर्णके ॥ २७ ॥ पृष्ठेतुपद्मनाभःस्यात्त्रिकेदामोदरंन्यसेत् ॥ तत्प्र
क्षालनतोयेनवासुदेवंतुमूर्धनि ॥ २८ ॥ एवंकार्यंब्राह्मणस्यक्षत्रियस्योपधारयेत् ॥ ललाटेकेशवंध्यायेद्धृदयेमाधवंतथा ॥
॥ २९ ॥ बाह्वोश्चउभयोर्वत्सस्मरेद्वैमधुसूदनम् ॥ क्षत्रियस्यविधिःप्रोक्तोवैश्यकृत्यंनिशामय ॥ ३० ॥ ललाटेकेशवंध्या
येद्धृदयेमाधवंतथा ॥ योषिच्छूद्रौस्मरेद्देवंकेशवंभालदेशके ॥ ३१ ॥ अनेनविधिनाकुर्यात्पुंड्राणिममतुष्टये ॥ श्यामंशांति

करंप्रोक्तंरक्तंवश्यकरंतथा ॥ ३२ ॥ श्रीकरंपीतमित्याहुःश्वेतंमोक्षकरंशुभम् ॥ एकांतिनोमहाभागाःसर्वलोकहितेरताः ॥
॥ ३३ ॥ सांतरालंप्रकुर्वंतिपुंड्रंहरिपदाकृतिम् ॥ मध्येच्छिद्रेणसंयुक्तमेतद्धिहरिमंदिरम् ॥ ३४ ॥ ऊर्ध्वंसौम्यमृजुंसूक्ष्मं
सुपार्श्वंसुमनोहरम् ॥ निरंतरालंयःकुर्यादूर्ध्वपुंड्रंद्विजाधमः ॥ ३५ ॥ सहितत्रस्थितंलक्ष्म्यासहमांचव्यपोहति ॥ अच्छि
द्रमूर्ध्वपुंड्रंतुयेकुर्वंतिद्विजाधमाः ॥ ३६ ॥ तैर्ललाटेशुनःपादंनिक्षिप्तंवैनसंशयः ॥ तस्माच्छिद्रान्वितंपुंड्रंमहच्छिद्रंशुभा
न्वितम् ॥ ३७ ॥ धारयेद्ब्राह्मणोनित्यंहरिसालोक्यसिद्धये ॥ ३८ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येद्वितीयोध्यायः ॥ २ ॥
॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ पुंड्रंकतिविधंकार्यंप्रब्रूहिममकेशव ॥ पुंड्राणांश्रवणेऽतीवकौतुकंममजायते ॥ १ ॥ ॥ श्रीभगवानुवा
च ॥ ॥ शृणुपुत्रप्रवक्ष्यामिपुंड्रंचत्रिविधंस्मृतम् ॥ तुलसीमृत्स्नयासार्धंश्रीगोपीचंदनेनच ॥ २ ॥ हरिचंदनतःकार्यंपुंड्रंत
त्रविचक्षणैः ॥ श्रीकृष्णतुलसीमूलमृदमादायभक्तिमान् ॥ ३ ॥ धारयेदूर्ध्वपुंड्राणिहरिस्तत्रप्रसीदति ॥ गोपीचंदनमाहा
त्म्यंनिबोधगदतोमम ॥ ४ ॥ योमृत्तिकांद्वारवतीसमुद्भवांकरेसमादायललाटपट्टके ॥ करोतिनित्यंपुरुषोर्ध्वपुंड्रंक्रियाफ
लंकोटिगुणंतदाभवेत् ॥ ५ ॥ क्रियाविहीनंयदिमंत्रहीनंश्रद्धाविहीनंयदिकालवर्जितम् ॥ कृत्वाललाटेयदिगोपिचंदनंप्रा
प्नोतितत्कर्मफलंसदाव्ययम् ॥ ६ ॥ गोपीचंदनसंभवंसुरुचिरंपुंड्रंललाटेद्विजोनित्यंधारयतेयदिप्रतिदिनंरात्रौदिवासर्वदा

॥ यत्पुण्यंकुरुजांगलेरविग्रहेमाघेप्रयागेतथातत्प्राप्नोतिततोधिकंममगृहेसंतिष्ठतेदेववत् ॥ ७॥ यस्मिन्गृहेतिष्ठतिगोपि
चंदनंभक्त्याललाटेमनुजोबिभर्तिचेत् ॥ तस्मिन्गृहेऽहंनिवसामिसर्वदाश्रियान्वितःकंसनिहाचतुर्मुख ॥८॥ योधारये
द्वारवतीसमुद्भवांमृत्स्नांपवित्रांकलिकल्मषापहाम् ॥ नित्यंललाटेममंत्रसंयुतांयमंनपश्येदपिपापसंयुतः ॥ ९ ॥ यस्यां
तकालेसुतगोपिचंदनंबाह्वोर्ललाटेहृदिमस्तकेच ॥ प्रयातिलोकेकमलापतेर्ममगोबालघातीयदिब्रह्महास्यात् ॥ १० ॥
ग्रहानपीडंतिनरक्षसांगणायक्षःपिशाचोरगभूतनायकाः ॥ ललाटपट्टेसुतगोपिचंदनंसंतिष्ठतेयस्यममप्रभावात् ॥ ११ ॥
ऊर्ध्वपुंड्रमृजुंसौम्यंललाटेयस्यदृश्यते ॥ सचांडालोपिशुद्धात्मापूज्यएवनसंशयः ॥ १२ ॥ अस्नातोयःक्रियाःकुर्यादशुचिः
पापसंयुतः ॥ गोपीचंदनसंपर्कात्पूतोभवतितत्क्षणात् ॥ १३ ॥ अशुचिर्वाप्यनाचारोमहापापंसमाचरेत् ॥ शुचिरेवभवे
न्नित्यमूर्ध्वपुंड्रांकितोनरः ॥ १४ ॥ मत्प्रियार्थंशुभार्थंवारक्षार्थंचतुरानन ॥ मत्पूजाहोमकेचैवसायंप्रातःसमाहितः ॥ मद्भक्तो
धारयेन्नित्यमूर्ध्वपुंड्रंभवापहम् ॥ १५ ॥ ऊर्ध्वपुंड्रधरोमर्त्योम्रियतेयदिकुत्रचित् ॥ श्वपाकोपिविमानस्थोममलोकेमहीयते
॥ १६ ॥ ऊर्ध्वपुंड्रधरोमर्त्योगृहेयस्यान्नमश्नुते ॥ तदाविंशत्कुलंतस्यनरकादुद्धराम्यहम् ॥ १७ ॥ वीक्ष्यादर्शेजलेवापियो ॥ ३ ॥
विदध्यात्प्रयत्नतः ॥ ऊर्ध्वपुंड्रंमहाभागसयातिपरमांगतिम् ॥ १८ ॥ अनामिकाशांतिदोक्तामध्यमायुष्करीभवेत् ॥ अंगुष्ठः

पुष्टिदः प्रोक्तस्तर्जनीमोक्षदायिनी ॥ १९ ॥ गोपीचंदनखंडंतुयोददातिचवैष्णवे ॥ कुलमष्टोत्तरंतेनतारितंवैभवेच्छतम् ॥
॥ २० ॥ यज्ञोदानंतपोहोमःस्वाध्यायपितृतर्पणम् ॥ व्यर्थंभवतितत्सर्वमूर्ध्वपुंड्रंविनाकृतम् ॥ २१ ॥ यच्छरीरंमनुष्याणा
मूर्ध्वपुंड्रंविनाकृतम् ॥ तन्मुखंनैवपश्यामिश्मशानसदृशंहितत् ॥ २२ ॥ ऊर्ध्वपुंड्रंप्रकुर्वीतमत्स्यकूर्मादिधारणम् ॥ कुर्या
द्विष्णुप्रसादार्थंमहाविष्णोरतिप्रियम् ॥ २३ ॥ यत्पुनःकलिकालंतुमत्पुरीसंभवांमृदम् ॥ मत्स्यकूर्मांकितंचिह्नंगृहीत्वाकु
रुतेनरः ॥ २४ ॥ देहेतस्यप्रविष्टंमांजानीहित्रिदशोत्तम ॥ तस्यमेनांतरंकिंचित्कर्तव्यंश्रेयइच्छता ॥ २५ ॥ ममावतारचि
ह्नानिदृश्यंतेयस्यविग्रहे ॥ मर्त्योमर्त्योनविज्ञेयःसनूनंमामकीतनुः ॥ २६ ॥ पापंसुकृतरूपंतुजायतेतस्यदेहिनः ॥ ममायु
धानिदृश्यंतेलिखितानिकलौयुगे ॥ २७ ॥ उभाभ्यामपिचिह्नाभ्यांयोंकितोमत्स्यमुद्रया ॥ कूर्मयामामकंतेजोविक्षिप्तंतस्य
विग्रहे ॥ २८ ॥ शंखंचपद्मंचगदांरथांगंमत्स्यंचकूर्मंरचितंस्वदेहे ॥ करोतिनित्यंसुकृतस्यवृद्धिंपापक्षयंजन्मशतार्जितस्य
॥ २९ ॥ नारायणायुधैर्नित्यंचिह्नितोयस्यविग्रहः ॥ पापकोटिप्रयुक्तस्यतस्यकिंकुरुतेयमः ॥ ३० ॥ शंखोद्धारेचयत्प्रोक्तंव
सतांकोटिजन्मभिः ॥ तत्फलंलभतेशंखेप्रत्यहंदक्षिणेभुजे ॥ ३१ ॥ यत्फलंपुष्करेप्रोक्तंपुंडरीकाक्षदर्शनात् ॥ शंखोपरिकृ
तेपद्मेतत्फलंकोटिसंमितम् ॥ ३२ ॥ वामेभुजेगदायस्यलिखितादृश्यतेकलौ ॥ गदाधरोगयापुण्यंप्रत्यहंतस्ययच्छति ॥

॥ ३३ ॥ यत्रानंदपुरेप्रोक्तंचक्रस्वामिसमोपतः ॥ गदाचक्रेचलिखितेतत्फलंलिंगदर्शने ॥ ३४ ॥ ममायुधांकितंदेहंगोपीचं
दनमृत्स्नया ॥ प्रयागादिषुतीर्थेषुसगत्वाकिंकरिष्यति ॥ ३५ ॥ यदायदाप्रपश्येतदेहंशंखादिचिह्नितम् ॥ तदातदाप्रसन्नो
हंपापंतस्यदहामिवै ॥ ३६ ॥ तिष्ठतेयस्यदेहेतुअहोरात्रंदिनेदिने ॥ शंखचक्रगदापद्मंलिखितंसमदात्मकः ॥ ३७ ॥ ना
रायणायुधैर्युक्तंकृत्वात्मानंकलौयुगे ॥ यत्पुण्यंकर्मकुरुतेमेरुतुल्यंनसंशयः ॥ ३८ ॥ शंखायुधांकितोभक्त्यायःश्राद्धंकुरुतेसु
त ॥ विधिहीनंतुसंपूर्णंपितॄणांदत्तमक्षयम् ॥ ३९ ॥ यथाग्निर्दहतेकाष्ठंवायुनाप्रेषितोभृशम् ॥ तथादह्यंतिपापानिदृष्ट्वामेआ
युधानिवै ॥ ४० ॥ ममनामांकितांमुद्रामष्टाक्षरसमन्विताम् ॥ शंखादिस्वायुधैर्युक्तांस्वर्णरौप्यमयीमपि ॥ ४१ ॥ धत्तेभग
वतोयस्तुकलिकालेविशेषतः ॥ प्रऱ्हादस्यसमोज्ञेयोनान्यथाममवल्लभः ॥ ४२ ॥ यस्यनारायणीमुद्रादेहंशंखादिचिन्हित
म् ॥ धात्रीफलैःकृतामालातुलसीकाष्ठसंभवा ॥ ४३ ॥ द्वादशाक्षरमंत्रस्तुनियुक्तानिकलेवरे ॥ आयुधानिचविप्रस्यमत्समः
सचैवैष्णवः ॥ ४४ ॥ शंखांकिततनुर्विप्रोभुंक्तेवैयस्यवेश्मनि ॥ तदन्नंस्वयमश्नामिपितृभिःसहपुत्रक ॥ ४५ ॥ कृष्णायुधां
कितंदृष्ट्वासन्मानंनकरोतियः ॥ द्वादशाब्दार्जितंपुण्यंबाष्कलेयायगच्छति ॥ ४६ ॥ कृष्णायुधांकितोयस्तुश्मशानेम्रियते
यदि ॥ प्रयागेयागतिःप्रोक्तासागतिस्तस्यमानद ॥ ४७ ॥ ममायुधैःकलौनित्यंमंडितोयस्यविग्रहः ॥ तत्राश्रमंप्रकुर्वंति

विबुधावासवादयः ॥ ४८ ॥ यःकरोतिचमेपूजांममशस्त्रांकितोनरः ॥ अपराधसहस्त्राणिनित्यंतस्यहराम्यहम् ॥ ४९ ॥
कुलाकाष्ठमयंबिंबंममशस्त्रैःसुचिन्हितम् ॥ योवाअंकयतेदेहंतत्समोनास्तिवैष्णवः ॥ ५० ॥ अष्टाक्षरांकितामुद्रायस्यधातु
मयीकरे ॥ शंखपद्मादिभिर्युक्तापूज्यतेसौसुरासुरैः ॥ ५१ ॥ धृतानारायणीमुद्राप्रन्हादेनपुराकरे ॥ बिभीषणेनबलिनाध्रु
वेणचशुकेनच ॥ ५२ ॥ मांधात्राह्यंबरीषेणमार्कंडेयमुखैर्द्विजैः ॥ शंखादिचिह्नितैःशस्त्रैर्देहंकुलाचमानद ॥ ५३ ॥ एवमारा
ध्यमांप्राप्तंसमीहितफलंमहत् ॥ गोपीचंदनमृत्स्नाचलिखितोयस्यविग्रहः ॥ ५४ ॥ शंखचक्रादिपद्मांकोदेहेतस्यवसाम्य
हम् ॥ सौवर्णराजतंताम्रंकांस्यमायसमेवच ॥ ५५ ॥ चक्रंकुलातुमेधावीधारयीतविचक्षणः ॥ द्वादशारंतुषट्कोणंवलित्रय
विभूषितम् ॥ ५६ ॥ एवंसुदर्शनंचक्रंकारयीतविचक्षणः ॥ उपवीतादिवद्धार्याःशंखचक्रगदाःसदा ॥ ५७ ॥ ब्राह्मणैश्चविशे
षेणवैष्णवैश्चविशेषतः ॥ उपवीतंशिखायद्वच्चक्रंलांछनसंयुतम् ॥ ५८ ॥ चक्रलांछनहीनस्यविप्रस्यविफलंभवेत् ॥ ममच
क्रांकितोदेहःपवित्रइतिवैश्रुतिः ॥ ५९ ॥ चक्रांकितायदातव्यंहव्यंकव्यंविचक्षणैः ॥ ममचक्रांककवचमभेद्यंदेवदानवैः ॥
॥ ६० ॥ अजेयःसर्वभूतानांशत्रूणांरक्षसामपि ॥ ममचक्रांककवचंशरीरेयस्यतिष्ठति ॥ ६१ ॥ नाशुभंविद्यतेतस्यगृहपुत्रा
दिकस्यहि ॥ दक्षिणेचभुजेविप्रोबिभृयाद्वैसुदर्शनम् ॥ ६२ ॥ सव्येचशंखंबिभृयादितिवेदविदोविदुः ॥ तत्तन्मंत्रेणमंत्रज्ञःप्र

तिष्ठाप्यपृथक्पृथक् ॥ ६३ ॥ ललाटेचगदाधार्यामूर्ध्निचापंशरस्तथा ॥ नंदकंचैवहृन्मध्येशंखचक्रेभुजद्वये ॥ ६४ ॥ त
स्मात्सर्वप्रयत्नेनचक्रादीन्धारयेत्सदा ॥ धारणानंतरंब्रूयात्तत्रचैवंद्विजोत्तम ॥ ६५ ॥ पुत्रमित्रकलत्रादिर्यःकश्चिन्मत्परि
ग्रहः ॥ सहदेहेनसर्वोसौविष्णुप्रीत्यैमयार्पितः ॥ ६६ ॥ पश्चात्स्वधर्ममास्थायतिष्ठेदाजीवनंमम ॥ भक्त्याचाव्यभिचारि
ण्यासर्वदाप्तमनोरथः ॥ ६७ ॥ शंखचक्रांकितंदृष्ट्वायेनिंदंतिनराधमाः ॥ अवलोक्यमुखंतेषामादित्यमवलोकयेत् ॥ श्रीकृ
ष्णनामचोच्चार्यशुद्धोभवतिनान्यथा ॥ ६८ ॥ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येतृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ छ ॥
॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ तप्तचक्रांकितंकृत्वाह्यात्मानमथदीक्षितम् ॥ पद्माक्षतुलसीमालंफलंकिंब्रूहिकेशव ॥ १ ॥ ॥ श्रीभगवानु
वाच ॥ ॥ तुलसीकाष्ठसंभूतांयोमालांवहतेद्विजः ॥ अप्यशौचोप्यनाचारोमामेवैतिनसंशयः ॥ २ ॥ धात्रीफलकृतामाला
तुलसीकाष्ठसंभवा ॥ दृश्यतेयस्यदेहेतुसवैभागवतोनरः ॥ ३ ॥ तुलसीदलजांमालांकंठस्थांवहतेतुयः ॥ ममोत्तीर्णांविशेषे
णसनमस्योदिवौकसाम् ॥ ४ ॥ तुलसीदलजांमालांधात्रीफलकृतामपि ॥ ददातिपापिनांमुक्तिंकिंपुनर्ममसेविनां ॥ ५ ॥ तु
लसीदलजांमालांममोत्तीर्णांवहेत्तुयः ॥ पत्रेपत्रेश्वमेधानांदशानांलभतेफलम् ॥ ६ ॥ तुलसीकाष्ठसंभूतांयोमालांवहतेनरः
॥ फलंयच्छाम्यहंवत्सप्रत्यहंद्वारकोद्भवम् ॥ ७ ॥ निवेद्यभक्त्यामांमालांतुलसीकाष्ठसंभवाम् ॥ वहतेयोनरोभक्त्यातस्य

वैनास्तिपातकम् ॥ ८ ॥ सदाप्रीतमनास्तस्यअहंप्राणवरोहिसः ॥ तुलसीकाष्ठसंभूतांयोमालांवहतेनरः ॥ ९ ॥ प्रायश्चि
त्तंनतस्यास्तिनाशौचंतस्यविग्रहे ॥ तुलसीकाष्ठसंभूतंशिरसःकाष्ठभूषणं ॥ १० ॥ बाहौकरेचमर्त्यस्यदेहेयस्यसमेप्रियः ॥
तुलसीकाष्ठमालाभिर्भूषितःपुण्यमाचरेत् ॥ ११ ॥ पितृणांदेवतानांचपुण्यंकोटिगुणंभवेत् ॥ तुलसीकाष्ठमालांतुप्रेतराज
स्यदूतकाः ॥ १२ ॥ दृष्ट्वानश्यंतिदूरेणवातोद्धूतंयथादलम् ॥ यद्गृहेतुलसीकाष्ठंपत्रंशुष्कमथार्द्रकम् ॥ १३ ॥ भवंतितद्गृहेनै
वपापंसंक्रमतेकलौ ॥ तुलसीकाष्ठमालाभिर्भूषितोभ्रमतेभुवि ॥ १४ ॥ दुःस्वप्नंदुर्निमित्तंचनभयंशात्रवंक्वचित् ॥ धारयंति
नयेमालांहैतुकाःपापबुद्धयः ॥ १५ ॥ नरकान्ननिवर्ततेदग्धाःकोपाग्निनामम ॥ तस्माद्धार्याप्रयत्नेनमालातुलसिसंभवा ॥
॥ १६ ॥ पद्माक्षनिर्मिताभक्त्याफलैर्धात्र्याःसुपुण्यदा ॥ तदूर्ध्वपुंड्रशंखाद्यैर्युक्तस्तुलसिमूलके ॥ १७ ॥ संध्योपास्त्यादिकं
कुर्यात्कुशपाणिर्हिमांस्मरन् ॥ कृतसंध्यादिकोभक्तस्ततःसंपूजयेच्चमाम् ॥ १८ ॥ गुरुश्चेत्तत्रवर्तेतआदौगत्वानमेद्गुरुम् ॥
किंचिद्दत्वोपायनंचदंडवत्प्रणमेन्मुदा ॥ १९ ॥ आचम्यैकाग्रमनसापूजामंडपमाविशेत् ॥ उपविश्यासनेरम्येकृष्णाजिनकु
शोत्तरे ॥ २० ॥ सम्यक्पद्मासनासीनोभूतशुद्धिंसमाचरेत् ॥ प्राणायामत्रयंकृत्वामंत्रेणचजितेंद्रियः ॥ २१ ॥ उदङ्मुखस्त
तःकृत्वाहृत्पंकजमनुत्तमम् ॥ विकासंतस्यकुर्वीतविज्ञानरविणाहृदि ॥ २२ ॥ कर्णिकायांन्यसेच्चार्कशशिमग्निमनुक्रमात् ॥

त्रयंत्रयात्मकेतस्मिन्‌चिंतयेद्वैष्णवोनरः ॥ २३ ॥ नानारत्नमयंपीठंतेषामुपरिविन्यसेत् ॥ तस्मिन्मृदुश्लक्ष्णतरंबालार्कसदृ
शद्युति ॥ २४ ॥ अष्टैश्वर्यदलंपद्मंमंत्राक्षरमयंन्यसेत् ॥ तस्मिन्देवंसमासीनंकोटिसीतांशुसन्निभं ॥ २५ ॥ चतुर्भुजंमहाप
द्मशंखचक्रगदाधरम् ॥ पद्मपत्रविशालाक्षंसर्वलक्षणलक्षितम् ॥ २६ ॥ श्रीवत्सकौस्तुभोरस्कंपीतवस्त्रान्वितंचमाम् ॥ वि
चित्राभरणैर्युक्तंदिव्यमंडनमंडितम् ॥ २७ ॥ दिव्यचंदनलिप्तांगंदिव्यपुष्पोपशोभितम् ॥ तुलसीकोमलदलवनमालावि
भूषितम् ॥ २८ ॥ कोटिबालार्कसदृशंकांतंदिव्यश्रियासह ॥ सर्वलक्षणलक्षिण्यासमाश्लिष्टतनुंशिवम् ॥ २९ ॥ एवंध्या
त्वाजपेन्मंत्रंसमाहितमनाःशुचिः ॥ सहस्त्रंशतवारंवायथाशक्तिजपेन्मनुम् ॥ ३० ॥ मनसैवार्चनंकृत्वाततोविधिवदाचरेत् ॥
संप्रदायानुरोधेनशंखंस्थाप्यममाग्रतः ॥ ३१ ॥ दूर्वांकुरैश्चपुष्पैश्चगंधोदेनचपूरितम् ॥ दक्षिणेगंधपुष्पाणांपात्रंस्थाप्यंच
दैशिकैः ॥ ३२ ॥ वामभागेन्यसेत्कुंभंवस्त्रपूतंसुवासितम् ॥ पुरतोममघंटांचदिक्षुदीपान्नियोजयेत् ॥ ३३ ॥ अन्यत्सर्वंसा
धनंचयथास्थानेषुविन्यसेत् ॥ अर्घ्यपाद्याचामनीयमधुपर्कस्यकारणात् ॥ ३४ ॥ विन्यसेत्पुरतोमह्यंचत्वार्यमंत्रकाणिवै ॥
सिद्धार्थाक्षतपुष्पाणिकुशाग्रंतिलचंदनम् ॥ ३५ ॥ फलंयवाश्चतुर्वर्क्रअर्घ्यपात्रेविनिक्षिपेत् ॥ दूर्वाविष्णुपदीश्यामापद्मंचै
वचतुर्थकम् ॥ ३६ ॥ पाद्यपात्रेन्यसेत्पुत्रदेशिकोममतुष्टये ॥ कंकोलंचलवंगंचफलंमालतिसंभवम् ॥ ३७ ॥ कुर्याद्वैश्रद्धयापुत्रपा

त्रेआचमनीयके ॥ गव्यंपयोदधिमधुघृतंखंडसमन्वितम् ॥ ३८ ॥ मधुपर्कस्यपात्रेवैदद्याद्वैश्रद्धयार्चकः ॥ उक्तानांद्रव्यजा
तीनामलाभेपत्रपुष्पयोः ॥ ३९ ॥ तत्तद्भावनयाकुर्यात्सर्वदाविधिकोविदः ॥ करन्यासंततःकुर्यादंगन्यासंतथैवच ॥ ४० ॥
॥ पंचांगंवाषडंगंवाविन्यसेत्संप्रदायतः ॥ ममानुस्मरणंकार्यमात्मानंमत्समंस्मरेत् ॥ ४१ ॥ पूजारंभेचतुर्वक्रमंगलंतुपठे
न्नरः ॥ अथसंपूजयेच्छंखंपांचजन्यंममप्रियम् ॥ ४२ ॥ यस्यसंपूजनाद्वत्सआनंदःपरमोमम ॥ शंखस्यपूजनेवत्समंत्राने
तानुदीरयेत् ॥ ४३ ॥ त्वंपुरासागरोत्पन्नोविष्णुनाविधृतःकरे ॥ निर्मितःसर्वदेवैश्चपांचजन्यनमोस्तुते ॥ ४४ ॥ तवनादे
नजीमूतावित्रसंतिसुरासुराः ॥ शशांकायुतदीप्ताभपांचजन्यनमोस्तुते ॥ ४५ ॥ गर्भादेवारिनारीणांविलीयंतेसहस्रधा ॥
तवनादेनपातालेपांचजन्यनमोस्तुते ॥ ४६ ॥ दर्शनेनैवशंखस्यकिंपुनःस्पर्शनेकृते ॥ विलयंयांतिपापानिहिमवद्भास्करो
दये ॥ ४७ ॥ नत्वाशंखंकरेधृत्वामंत्रैरेभिस्तुवैष्णवः ॥ यःस्नापयतिमांभक्त्यातस्यपुण्यमनंतकम् ॥ ४८ ॥ सुवासितेन
तैलेनकुर्यादभ्यंजनंततः ॥ कस्तूर्याचंदनेनैवकुर्यादुद्वर्तनादिकम् ॥ ४९ ॥ सुगंधावासितैस्तोयैःस्नाप्यमंत्रयुतैःशुभैः ॥
अर्घ्यंदत्वाततोवत्सपाद्यमाचमनीयकम् ॥ ५० ॥ मधुपर्कंततोदद्यादथसर्वोपचारकान् ॥ वस्त्रैराभरणैर्दिव्यैरलंकृत्ययथा
विधि ॥ ५१ ॥ पुष्पैःसंपूजयेत्पीठंतत्रदेवंनिधायच ॥ वस्त्रालंकारगंधादीनर्पयेच्छ्रद्धयामम ॥ ५२ ॥ नैवेद्यंविविधंदद्यात्पा

यसापूपमिश्रितम् ॥ सकर्पूरंचतांबूलंभक्त्याचैवनिवेदयेत् ॥ ५३ ॥ सुरभीणिचपुष्पाणिभक्त्यासम्यक्निवेदयेत् ॥ धूपंद
शांगमष्टांगंदीपंचसुमनोहरम् ॥ ५४ ॥ परिणीयप्रणम्याथस्तुत्वास्तुतिभिरादरात् ॥ शाययित्वातुपर्यंकेमंगलार्घ्यंनिवेद
येत् ॥ ५५ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येचतुर्थोध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ पंचामृतस्यस्नपनाद्यत्फलंलभतेहरेः ॥ शंखोदकेनयत्किंचित्तन्मेब्रूह्यजिताच्युत ॥ १ ॥ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ ॥ क्षीरस्नानंप्रकुर्वंतियेनराममर्मूर्द्धनि ॥ शताश्वमेधजंपुण्यंबिंदुनाबिंदुनास्मृतम् ॥ २ ॥ क्षीराद्दशगु
णंदध्नाघृतेनैवदशोत्तरम् ॥ मधुनातद्दशगुणंसितयातुततोधिकम् ॥ गंधपुष्पोदकेमंत्रंसर्वोत्कृष्टंप्रशस्यते ॥ ३ ॥ द्वादश्यां
पंचदश्यांवागव्येनपयसाम्मम ॥ स्नापनंदेवशार्दूलमहापातकनाशनम् ॥ ४ ॥ दध्यादीनांविकाराणांक्षीरतःसंभवोयथा ॥
तथैवशेषकामानांक्षीरस्नपनतोमम ॥ ५ ॥ क्षीरस्नानेनसौभाग्यंदध्नामिष्टान्नभोजनम् ॥ घृतेनस्नापयेद्योमांनरोममपु
रंव्रजेत् ॥ ६ ॥ स्नानंशर्करयायस्तुकारयेन्मार्गशीर्षके ॥ सराजाजायतेलोकेपुनःस्वर्गादिहागतः ॥ ७ ॥ गजाश्वरथसं
पूर्णसराज्यंलभतेभुवि ॥ कारयेन्मार्गशीर्षेवैयःक्षीरस्नापनंमम ॥ ८ ॥ स्वर्गेलोकेसजयतिचंद्ररुद्रेंद्रमारुतान् ॥ क्षीरस्ना
नंपरंश्रेष्ठंमार्गशीर्षेचपुत्रक ॥ ९ ॥ क्षीरस्नपनमाहात्म्यंवर्चस्कंपुष्टिवर्धनम् ॥ दौर्भाग्यंविलयंयातिक्षीरस्नानेनमेसुत ॥

॥ १० ॥ स्नापयेन्मार्गशीर्षेमांयोवैपंचामृतेनतु ॥ सनाशोच्योभवेज्जंतुर्बंधुनाभुविमानद ॥ ११ ॥ कपिलाक्षीरमादाययः
स्नापयतिमांसुत ॥ कपिलाशतदानस्यफलंप्राप्नोतिमानवः ॥ १२ ॥ शंखेतीर्थोदकंकृत्वायःस्नापयतिदेशिकः ॥ बिंदुनापि
सहोमासेस्वकुलंतारयेद्द्विसः ॥ १३ ॥ कापिलंक्षीरमादायशंखेकृत्वाचमानवः ॥ यःस्नापयतिमांभक्त्यासर्वतीर्थफलंलभे
त् ॥ १४ ॥ शंखेकृत्वातुपानीयंसाक्षतंकुशसंयुतम् ॥ यःस्नापयेत्सहोमासेसर्वतीर्थफलंलभेत् ॥ १५ ॥ शंखाष्टकेनयःस्ना
नंकारयेन्मार्गशीर्षके ॥ भक्त्याभगवतःश्रेष्ठोममलोकेमहीयते ॥ १६ ॥ शंखषोडशकेनाथयःस्नापयतिमेसुत ॥ सपापमु
क्तःसुचिरंस्वर्गलोकेमहीयते ॥ १७ ॥ चतुर्विंशतिसंख्याकैःशंखैर्यःस्थापयेच्चमाम् ॥ इंद्रलोकेचिरंस्थित्वासराजाभुविजा
यते ॥ १८ ॥ शंखाष्टोत्तरशतेनैवस्नापयेन्मार्गशीर्षके ॥ शंखेशंखेसुवर्णस्यफलंप्राप्नोतिमानवः ॥ १९ ॥ मार्गशीर्षेभक्ति
मान्यःकृत्वाशंखध्वनिंहिमाम् ॥ स्नापयेत्पितरस्तस्यस्वर्गेतावत्प्रतिष्ठिताः ॥ २० ॥ अष्टोत्तरसहस्रंतुशंखस्नानंतुय
श्चरेत् ॥ सगणोमुक्तिमाप्नोतियावदाभूतसंप्लवम् ॥ २१ ॥ नित्यंसंस्नापयेद्योमांशंखेनसुरसत्तम ॥ गंगास्नानफलंप्रा
प्यनित्यंनंदतिदेववत् ॥ २२ ॥ शंखेतोयंसमादाययःस्नापयतिमांसुत ॥ नमोनारायणेत्युक्त्वामुच्यतेसर्वकिल्बिषैः ॥
॥ २३ ॥ कृत्वापादोदकंशंखेवैष्णवानांमहात्मनाम् ॥ योददातितिलोन्मिश्रंचांद्रायणफलंलभेत् ॥ २४ ॥ नाद्यंतडागजंवा

पिवापीकूपादिकंचयत् ॥ गांगेयंजायतेसर्वंजलंशंखकृतंचयत् ॥ २५ ॥ गृहीत्वाममपादांबुशंखेकृत्वातुवैष्णवः ॥ योवहे
च्छिरसानित्यंसमुनिस्तपतांवरः ॥ २६ ॥ त्रैलोक्येयानितीर्थानिममचैवाज्ञयासुत ॥ शंखेतानिवसंतीहतस्माच्छंखोवरः
स्मृतः ॥ २७ ॥ सांबुशंखंकरेधृत्वामंत्रैरेतैस्तुवैष्णवः ॥ यःस्नापयेन्मार्गशीर्षेतुष्टस्तस्यभवाम्यहम् ॥ २८ ॥ शंखादौचं
द्रदैवत्यंकुक्षौवरुणदेवता ॥ पृष्ठेप्रजापतिश्चैवअग्रेगंगासरस्वती ॥ २९ ॥ तेषामुच्चारपूर्वंतुस्नापयेन्मामतंद्रितः ॥
तस्यपुण्यस्यसंख्यांवैकर्तुंनैवसुरासुराः ॥ ३० ॥ पुरतोममदेवेशसपुण्यःसजलाक्षतः ॥ शंखस्त्वभ्यर्चितस्तिष्ठेत्तस्यश्रीः
सर्वतोमुखी ॥ ३१ ॥ विलेपनेनसंपूर्णंशंखंकृत्वातुमांभजेत् ॥ तदामेपरमाप्रीतिर्भवेद्वैशतवार्षिकी ॥ ३२ ॥ शंखेकृत्वातुपानीयं
सपुष्पंसजलाक्षतम् ॥ अर्घ्यंददातियोमांवैतस्यपुण्यमनंतकम् ॥ ३३ ॥ अर्घ्यंकृत्वास्वयंशंखेयःकरोतिप्रदक्षिणाम् ॥
प्रदक्षिणीकृतातेनसप्तद्वीपावसुंधरा ॥ ३४ ॥ भ्रामयित्वाचमेमूर्ध्निमंदिरंशंखवारिणा ॥ प्रोक्षयेद्वैष्णवोयस्तुनाशुभंतद्गृहे
भवेत् ॥ ३५ ॥ नाधयोनक्लमस्तस्यनारकंनभयंक्वचित् ॥ तस्यपादोदकंशंखेकृतंमूर्धानमालभेत् ॥ ३६ ॥ ग्रहारक्षांसिकूष्मां
डपिशाचोरगदानवाः ॥ दृष्ट्वाशंखोदकंमूर्ध्निविद्रवंतिदिशोदश ॥ ३७ ॥ वादित्रनिनदैरुच्चैर्गीतमंगलनिःस्वनैः ॥ यःस्नापय
तिमांभक्त्याजीवन्मुक्तोभवेद्विसः ॥ ३८ ॥ ॥ इतिश्रीस्कंधपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥

॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ घंटानादस्यमाहात्म्यंचंदनस्यतथाच्युत ॥ यत्फलंलभतेस्वामिंस्तत्सर्वंब्रूहितत्त्वतः ॥ १ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ स्नानार्चनक्रियाकालेघंटानादंकरोतियः ॥ पुरतोममदेवेशतस्यपुण्यफलंशृणु ॥ २ ॥ वर्षकोटिसहस्राणिवर्षकोटिशतानिच ॥ वसतेमामकेलोकेअप्सरोगणसेवितः ॥ ३ ॥ सर्ववाद्यमयीघंटासर्वदेवमयीयतः ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनघंटानादंतुकारयेत् ॥ ४ ॥ सर्ववाद्यमयीघंटासर्वदाममवल्लभा ॥ वादनाल्लभतेपुण्यंयज्ञकोटिशतोद्भवम् ॥ ५ ॥ घंटानादःसदाकार्यःपूजाकालेविशेषतः ॥ मन्वंतरसहस्राणिमन्वंतरशतानिच ॥ ६ ॥ प्रीतोभवामिसततंघंटानादेनपुत्रक ॥ भेरीशंखनिनादेनघंटानादान्वितेनच ॥ ७ ॥ मृदंगशंखेनयुतंप्रणवेनसमन्वितम् ॥ अर्चनंममदेवेशसततंमोक्षदंनृणाम् ॥ ॥ ८ ॥ यत्रतिष्ठेतपुरतोघंटानादान्विताभम ॥ अर्चितावैष्णवैर्यत्रतत्रमांविद्धिपुत्रक ॥ ९ ॥ वैनतेयांकिताघंटासुदर्शनयुताथवा ॥ ममाग्रेस्थापयेद्यस्तुतस्यपापंहराम्यहम् ॥ १० ॥ मदीयार्चनवेलायांघंटानादंकरोतियः ॥ नश्यंतितस्यपापानिशतजन्मार्जितान्यपि ॥ ११ ॥ स्वापकालेप्रकुर्वीतघंटानादंस्वभक्तितः ॥ ममैवार्चनवेलायांफलंकोटिगुणोद्भवम् ॥ १२ ॥ येमामर्चंतिदेवेशंसुपर्णोपरिसंस्थितम् ॥ शंखपद्मगदायुक्तंसचक्रंचश्रियायुतम् ॥ १३ ॥ किंकरिष्यंतितेतीर्थैर्देवतानांचदर्शनैः ॥ किंयज्ञैःकिंव्रतैर्वापिकिंदानैःकिमुपोषणैः ॥ १४ ॥ मूर्तिर्नारायणीयत्रमामकीगरुडोपरि ॥ स्थापयित्वाकलौयाति

कल्पकोटिपदंमम ॥ १५ ॥ ममाग्रेस्थापयेद्यस्तुप्रासादेऽथगृहेथवा ॥ तीर्थकोटिसहस्राणितत्रतिष्ठंतिदेवताः ॥ १६ ॥ य
स्तुपूजयतेधन्योगरुडोपरिसंस्थितम् ॥ एकादश्यांतथारात्रौवासनासंयुतोमम ॥ १७॥ कृत्वागीतंचनृत्यंचतारयेन्नरकात्
पितॄन् ॥ पुनश्चकथयिष्यामिशृणुघंटामहंसुत ॥ १८ ॥ ममनामांकिताघंटापुरतोयाचतिष्ठति ॥ अर्चितावैष्णवीयत्रतत्र
मांविद्धिपुत्रक ॥ १९ ॥ यस्तुवादयतेघंटांवैनतेयविचिह्निताम् ॥ धूपेनीराजनेस्नानेपूजाकालेविलेपने ॥ २० ॥ ममाग्रेप्र
त्यहंवत्सप्रत्येकंलभतेफलम् ॥ मखायुतंगोयुतंचचांद्रायणशतोद्भवम् ॥ २१ ॥ विधिबाह्यकृतापूजासफलाजायतेनृणाम् ॥
घंटानादेनतुष्टोहंप्रयच्छामिस्वकंपदम् ॥ २२ ॥ नागारिचिह्निताघंटारथांगेनसमन्विता ॥ वादनात्कुरुतेनाशंजन्मकोटि
भयस्यवै ॥ २३ ॥ गरुडेनांकितांघंटांदृष्ट्वाहंप्रत्यहंमुदा ॥ प्रीतिंकरोमिदेवेशोलक्ष्मींप्राप्ययथाऽधनः ॥ २४ ॥ घंटादंडस्य
शिरसिसुचक्रंस्थापयेत्तुयः ॥ मत्प्रियंवैनतेयंवास्थापितंभुवनत्रयम् ॥ २५ ॥ घंटानादंसचक्रंचअंतकालेशृणोतियः ॥ पाप
कोटियुतस्यापिनश्यंतियमकिंकराः ॥ २६ ॥ सर्वदोषाःप्रणश्यंतिघंटानादेनवैसुत ॥ देवतानांसरुद्राणांपितॄणामुत्सवो
भवेत् ॥ २७ ॥ अभावेवैनतेयस्यचक्रस्यापिनसंशयः ॥ घंटानादेनभक्तानांप्रसादंप्रकरोम्यहम् ॥ २८ ॥ गृहेयस्मिन्भवे ॥९॥
न्नित्यंघंटानागारिसंयुता ॥ सर्पाणांनभयंतत्रनाग्निविद्युत्समुद्भवम् ॥ २९ ॥ यस्यघंटागृहेनास्तिशंखोनपुरतोमम ॥ कथं

भागवतोज्ञेयःकथंभवतिवल्लभः ॥ ३० ॥ चंदनस्यप्रवक्ष्यामिमाहात्म्यंतवपुत्रक ॥ यस्मिन्कृतेभवेत्प्रीतिर्मेमात्यंतंनसंशयः
॥ ३१ ॥ सचंदनंसकुसुमंकर्पूरागुरुमिश्रितम् ॥ मृगनाभिसमायुक्तंजातीफलसमन्वितम् ॥ ३२ ॥ तुलसीचंदनोपेतंममा
द्यंतसुखावहम् ॥ योददातिहिमांनित्यंतुलसीकाष्ठसंभवम् ॥ ३३ ॥ युगानिवसतेस्वर्गेह्यनंतानिनरोत्तमः ॥ महाविष्णोः
कलौभक्त्यादत्वातुलसिचंदनम् ॥ ३४ ॥ अर्चयेन्मालतीपुष्पैर्नभूयःस्तनपोभवेत् ॥ तुलसीकाष्ठसंभूतंचंदनंयच्छतेमम ॥
॥ ३५ ॥ दहामिपातकंसर्वंपूर्वजन्मशतैःकृतम् ॥ सर्वेषामेवदेवानांतुलसीकाष्ठचंदनम् ॥ ३६ ॥ पितॄणांचविशेषेणसदाभी
ष्टंयथामम ॥ श्रीखंडंचंदनंतावच्छ्रेष्ठंकृष्णागुरुंतथा ॥ ३७ ॥ यावन्नदृश्यतेपुण्यंतुलसीकाष्ठचंदनम् ॥ तावत्कस्तूरिकामोदः
कर्पूरस्यसुगंधिता ॥ ३८ ॥ यावन्नदीयतेमह्यंतुलसीकाष्ठचंदनम् ॥ कलौयच्छंतियेमह्यंतुलसीकाष्ठचंदनम् ॥ मार्गशीर्षेशुभे
मासेतेकृतार्थानसंशयः ॥ ३९ ॥ योहिभागवतोभूत्वाकलौतुलसिचंदनम् ॥ नार्पयेद्वैसहोमासेनासौभागवतोनरः ॥ ४० ॥ कुंकु
मागुरुश्रीखंडकर्दमैर्ममविग्रहम् ॥ आलिंपेद्वैसहोमासेकल्पकोटिवसेद्दिवि ॥ ४१ ॥ कर्पूरागुरुमिश्रेणचंदनेनानुलिंपयेत् ॥
मृगदर्पविशेषेण अभीष्टंचसदामम ॥ ४२ ॥ विलेपयतियोमांवैशंखेकृत्वातुचंदनं ॥ मार्गशीर्षेतदाप्रीतिंकरोमिशतवार्षिकीं ॥ ४३
सेवतेतुलसीपत्रैर्नित्यमामलकैश्चयः ॥ मार्गशीर्षेसदाभक्त्यासलभेद्वांछितंफलं ॥ ४४ ॥ इतिश्रीस्कं० मार्ग० षष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥

॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ माहात्म्यंवददेवेशपुष्पजातिसमुद्भवम् ॥ येनयेनचपुष्पेणयत्फलंलभतेनरः ॥ १ ॥ ॥ श्रीभगवानु
वाच ॥ ॥ शृणुपुत्रप्रवक्ष्यामिमाहात्म्यंपुष्पसंभवम् ॥ येनपुष्पेणमेप्रीतिर्भवेत्सम्यङ्नसंशयः ॥ २ ॥ मल्लिकामालतीचै
वयूथिकाचातिमुक्तका ॥ पाटलाकरवीरंचजयंतीविजयातथा ॥ ३ ॥ कुब्जकस्तबकश्चैवकर्णिकारंकुरंटकः ॥ चंपकोचातकः
कुंदोबाणःकर्चूरमल्लिका ॥ ४ ॥ अशोकस्तिलकश्चैवतथैवापरयूथिकः ॥ अमीपुष्पप्रकारास्तुशस्तामेपूजनेसुत ॥ ५ ॥ केत
कीपत्रपुष्पंचभृंगराजस्तथैवच ॥ तुलसीपत्रपुष्पंचसद्यःप्रीतिकरंमम ॥ ६ ॥ पद्मान्यंबुसमुत्थानिरक्तनीलोत्पलेतथा ॥
सितोत्पलंसहोमासेममात्यंतंहिवल्लभम् ॥ ७ ॥ तान्येवचप्रशस्तानिकुसुमानिचमेसुत ॥ यानिस्युर्वर्णयुक्तानिरसगंधयु
तानिच ॥ ८ ॥ निर्गंधान्यपिशस्तानिकुसुमानिमतानिमे ॥ सुरभीणितथान्यानिवर्जयित्वातुकेतकीम् ॥ ९ ॥ बाणंचचंपका
शोकंकरवीरंचयूथिका ॥ पारिभद्रंपाटलाचबकुलंगिरिशालिनी ॥ १० ॥ बिल्वपत्रंशमीपत्रंपत्रंभृंगिरजस्यच ॥ तमालाम
लकीपत्रंशस्तंमेपूजनेसुत ॥ ११ ॥ पुष्पैररण्यसंभूतैःपत्रैर्वागिरिसंभवैः ॥ अपर्युषितनिश्छिद्रैःप्रोक्षितैर्जंतुवर्जितैः ॥ १२ ॥
अथारामोद्भवैर्वापिपुष्पैःसंपूजयेच्चमाम् ॥ पुष्पजातिविशेषेणभवेत्पुण्यंविशेषतः ॥ १३ ॥ तपःशीलगुणोपेतेपात्रेवेदस्यपा
रगे ॥ दशदत्वासुवर्णानियत्फलंलभतेनरः ॥ १४ ॥ तत्फलंलभतेमर्त्यःसहेकुसुमदानतः ॥ द्रोणपुष्पैस्तथैकास्मिन्मह्यंचवि

निवेदिते ॥ १५ ॥ दशदलासुवर्णानिफलंतदधिकंसुत ॥ पुष्पात्पुष्पांतरेभेदोयथासीत्तन्निबोधमे ॥ १६ ॥ द्रोणपुष्पसहस्रे
भ्यःखादिरंतुविशिष्यते ॥ खादिरात्पुष्पसाहस्राच्छमीपुष्पंविशिष्यते ॥ १७ ॥ शमीपुष्पसहस्रेभ्योबिल्वपुष्पंविशिष्यते ॥
बिल्वपुष्पसहस्रेभ्योबकपुष्पंविशिष्यते ॥ १८ ॥ बकपुष्पसहस्रेभ्योनद्यावर्तंविशिष्यते ॥ नद्यावर्तसहस्राद्धिकरवीरंवि
शिष्यते ॥ १९ ॥ करवीरसहस्रस्यकुसुमंश्वेतमुत्तमम् ॥ करवीरश्वेतपुष्पात्पालाशंपुष्पमुत्तमम् ॥ २० ॥ पालाशपुष्प
साहस्रात्कुशपुष्पंविशिष्यते ॥ कुशपुष्पसहस्राद्धिवनमालाविशिष्यते ॥ २१ ॥ वनमालासहस्राद्धिचंपकंचविशिष्यते ॥
चंपकस्यपुष्पशतादशोकंपुष्पमुत्तमम् ॥ २२ ॥ अशोकपुष्पसाहस्राच्छेवंतीपुष्पमुत्तमम् ॥ शेवंतीपुष्पसाहस्रात्कुजकंपु
ष्पमुत्तमम् ॥ २३ ॥ कुजपुष्पसहस्राद्धिमालतीपुष्पमुत्तमम् ॥ मालतीपुष्पसाहस्रात्संध्यापुष्पंविशिष्यते ॥ २४ ॥ प
लाशस्यसहस्राद्धिमालतीपुष्पमुत्तमम् ॥ मालतीपुष्पसाहस्रात्त्रिसंध्यापुष्पमुत्तमम् ॥ २५ ॥ त्रिसंध्यारक्तसाहस्रात्त्रि
संध्याश्वेतमुत्तमम् ॥ त्रिसंध्याश्वेतसाहस्रात्कुंदपुष्पंविशिष्यते ॥ २६ ॥ कुंदपुष्पसहस्राद्धिजातीपुष्पंविशिष्यते ॥ स
र्वासांपुष्पजातीनांजातीपुष्पमिहोत्तमम् ॥ २७ ॥ जातीपुष्पसहस्रेणयच्छेन्मालांसुशोभनाम् ॥ मह्यंयोविधिवद्दद्यात्तस्य
पुण्यफलंश्रृणु ॥ २८ ॥ कल्पकोटिसहस्राणिकल्पकोटिशतानिच ॥ मत्पुरेवसतेनित्यंममतुल्यपराक्रमः ॥ २९ ॥ येषां

संतिचपुष्पाणिप्रशस्तानिममार्चने ॥ तेषांपत्राणिशस्तानितदभावेफलानिच ॥ ३० ॥ एतैःपत्रैश्चपुष्पैश्चफलैश्चापितथा
हिमाम् ॥ अर्चन्दशसुवर्णस्यप्रत्येकंफलमाप्नुयात् ॥ ३१ ॥ एताभिःपुष्पजातीभिःसहोमासेर्चयंतिये ॥ भक्तिंददामिते
षांवैतुष्टःसन्नात्रसंशयः ॥ ३२ ॥ धनंपुत्रांस्तथादारान्यत्किंचिद्वांछतेहिसः ॥ तत्तद्ददामिदेवेशपुष्पैरेभिप्रतोषितः ॥
॥ ३३ ॥ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येसप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ श्रीमत्तुलसीमाहात्म्यंयथावद्वर्णयप्रभो ॥ यस्याःसन्निधिमात्रेणप्रीतिर्भवतितेधिका ॥ १ ॥ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ ॥ मणिकांचनपुष्पाणितथामुक्तामयानिच ॥ तुलसीपत्रदानस्यकलांनार्हंतिषोडशीं ॥ २ ॥ तुलसीमं
जरीभिर्यःकुर्याद्धैममपूजनम् ॥ नसगर्भगृहान्यायान्मुक्तिभागीभवेन्नरः ॥ ३ ॥ आरोप्यतुलसींवत्सपूजयेत्तद्दलैश्चमाम् ॥
दिविसंमोदमानास्तेश्वेतद्वीपेचमेगृहे ॥ ४ ॥ श्रीमत्तुलस्यार्चयतेसकृद्धिमांपत्रैःसुगंधैर्विमलैरखंडितैः ॥ यत्तस्यपापंपट
संस्थितंतदानिरीक्षयित्वापरिमार्जयेद्यमः ॥ ५ ॥ तुलसीनयेषांममपूजनार्थंसंपादितैकादशिपुण्यवासरे ॥ धिग्यौवनंजी
वितमर्थसंततिस्तेषांसुखंनेहचदृश्यतेपरे ॥ ६ ॥ लिंगमभ्यर्चितंदृष्ट्वासहोमासेचमामकम् ॥ तुलसीपत्रनिकरैर्मुच्यतेब्रह्म ॥११॥
हत्यया ॥ ७ ॥ नित्यमभ्यर्चयेद्योवैतुलस्यामांरमेश्वरम् ॥ महापापानिनश्यंतिकिंपुनश्चोपपातकम् ॥ ८ ॥ वर्ज्यंपर्युषि

तंपुष्पंवर्ज्यंपर्युषितंजलम् ॥ नवर्ज्यंतुलसीपत्रंनवर्ज्यंजाह्नवीजलम् ॥ ९ ॥ तावद्गर्जंतिपुष्पाणिमालत्यादीनिभोसुत ॥
यावन्नप्राप्यतेपुण्यातुलसीममवल्लभा ॥ १० ॥ सकृदभ्यर्चयेद्योमांबिल्वपत्रेणमानवः ॥ मुक्तिभागीनिरातंकोममपार्श्व
गतोभवेत् ॥ ११ ॥ बिल्वपत्राच्छमीपत्राज्जातीपत्रात्सरोरुहात् ॥ वल्लभंतुलसीपत्रंकौस्तुभादधिकंमम ॥ १२ ॥ अभिन्न
पत्रातुलसीह्यद्यामंजरिसंयुता ॥ क्षीरोदार्णवसंभूतापद्मैवेयंसदामम ॥ १३ ॥ अकृष्णाप्यथवाकृष्णातुलसीममवल्लभा ॥
सितावाप्यसितावापिद्वादशीवल्लभायथा ॥ १४ ॥ गृहीत्वातुलसीपत्रंभक्त्यायोमांसमर्चयेत् ॥ अर्चितंतेनसकलंसदेवासु
रमानुषम् ॥ १५ ॥ तावद्गर्जंतिरत्नानिकौस्तुभादीन्यनंतशः ॥ यावन्नप्राप्यतेकृष्णतुलसीकृष्णमंजरी ॥ १६ ॥ कृष्णंकृष्ण
तुलस्याहियोभक्त्यापूजयेन्नरः ॥ सयातिभुवनंशुभ्रंयत्रविष्णुःश्रियासह ॥ १७ ॥ ममार्चनार्थंभिक्षूणांयच्छंतितुलसीदल
म् ॥ अन्येषामपिभक्तानांयांतितेपदमव्ययम् ॥ १८ ॥ तुलसीकृष्णगौरायातयायोमांसमर्चयेत् ॥ नरोयातितनुंत्यक्त्वावैष्ण
वींशाश्वतींगतिम् ॥ १९ ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ धूपदानस्यमाहात्म्यंदीपस्यापिचकेशव ॥ यत्फलंलभतेमर्त्यस्तन्मेब्रू
हियथार्थतः ॥ २० ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ शृणुपुत्रप्रवक्ष्यामिधूपदानस्ययत्फलम् ॥ दीपदानस्यमाहात्म्यंममप्री
तिकरंपरम् ॥ २१ ॥ अगुरुंचसकर्पूरंदिव्यचंदनसौरभम् ॥ दत्वामांवैसहोमासेकुलानांतारयेच्छतम् ॥ २२ ॥ कृष्णागुरु

समुत्थेनधूपेनचममालयम् ॥ धूपयेद्वैष्णवोयस्तुसमुक्तोनरकार्णवात् ॥ २३ ॥ माहिषंगुग्गुलंयस्तुआज्ययुक्तंसशर्करम् ॥
धूपंददातियोवैमांतस्येच्छांप्रददाम्यहम् ॥ २४ ॥ गुग्गुलोहंत्यशेषाणिअरिष्टानिचधूपितः ॥ कामान्नानाविधांश्चैवअगुरुः
संप्रयच्छति ॥ २५ ॥ देहंगेहंपुनात्येवधूपस्त्वगुरुसंभवः ॥ नाशयेद्यक्षरक्षांसिधूपःसर्वरसोद्भवः ॥ २६ ॥ जातिपुष्पम
थैलाचगुग्गुलुश्चहरितकी ॥ कूटःसर्जरसश्चैवगुडसेलाछडस्तथा ॥ नखयुक्तानिचैतानिदशांगोधूपउच्यते ॥२७॥ धू
पंदशांगंयदिचेत्करोतिमासेसहेमेअतिवल्लभेच ॥ ददामिकामानपिदुर्लभानपिबलंचपुष्टिंसुतदारभक्तीः ॥ २८ ॥ मुस्ता
धूपेमानुषाणांप्रियत्वंमांगल्यकंवश्यकरंगुडस्यवै ॥ कुर्यात्सहोमासिममाग्रतोयोविहायपापानिसमांसमाप्नुयात् ॥ २९ ॥
नभयंविद्यतेतस्यदिव्यभौमांतरिक्षजम् ॥ ममधूपावशेषेणयस्यांगंपरिमार्जितम् ॥ ३० ॥ नचापद्विद्यतेतस्यभवंतिसंप
दोऽखिलाः ॥ धूपेकृतेसहोमासेममाग्रेश्रद्धयानिशम् ॥ ३१ ॥ धूपःसुरूपतांधत्तेधूपःपावनमुत्तमम् ॥ वनस्पतिरसोदि
व्यःपरमःपावनःशुचिः ॥ ३२ ॥ अतःपरंप्रवक्ष्यामिदीपमाहात्म्यमुत्तमम् ॥ यस्मिन्कृतेनरोयातिवैकुंठंनात्रसंशयः ॥
॥ ३३ ॥ बहुवर्तिसमायुक्तंघृतपूरसमन्वितम् ॥ कुर्यादारार्तिकंयोवैकल्पकोटिदिवंवसेत् ॥ ३४ ॥ नीराजनंतुयःपश्येत्स ॥१२॥
होमासेममाग्रतः ॥ सप्तजन्मभवेद्विप्रोह्यंतेचपरमंपदम् ॥ ३५ ॥ कर्पूरेणतुयःकुर्याभक्त्याचैवममाग्रतः ॥ आरार्तिकंद्वि

जश्रेष्ठप्रविशेन्मामनंतकम् ॥ ३६ ॥ मंत्रहीनंक्रियाहीनंयत्कृतंपूजनंमम ॥ सर्वंसंपूर्णतामेतिकृतेनीराजनेसुत ॥ ३७ ॥
यःकरोतिसहोमासेकर्पूरेणचदीपकम् ॥ अश्वमेधमवाप्नोतिकुलंचैवसमुद्धरेत् ॥ ३८ ॥ ममाग्रेवैद्विजानांचदीपंदद्याच्चतुष्प
थे ॥ मेधावीज्ञानसंपन्नश्चक्षुष्मान्जायतेनरः ॥ ३९ ॥ घृतेनवाथतैलेनदीपंप्रज्वालयेन्नरः ॥ सहोमासेममाग्रेचतस्यपुण्य
फलंशृणु ॥ ४० ॥ विहायसकलंपापंसहस्रादित्यसन्निभः ॥ ज्योतिष्मताविमानेनममलोकेमहीयते ॥ ४१ ॥ तस्मात्स
र्वप्रयत्नेनदीपंदद्याद्विचक्षणः ॥ तंचदत्वाविहिंसेद्यःसपतेन्नरकेध्रुवम् ॥ ४२ ॥ दीपंयोवैहरेत्पापीलोभाद्द्वेषाद्द्विजोत्तम ॥
तद्दीपहरणात्सोऽपिमूकोंधश्चप्रजायते ॥ ४३ ॥ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गमा०विष्णुब्रह्मसंवादेअष्टमोऽध्यायः ॥८॥
॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ नैवेद्यस्यविधिंब्रूहिदेवमेतत्वतःप्रभो ॥ अन्नंकतिविधंचेष्टंव्यंजनादीन्यशेषतः ॥ १ ॥ ॥ श्रीभगवा
नुवाच ॥ ॥ साधुपृष्टंत्वयावत्सममप्रीतिकरंपरम् ॥ वक्ष्यामितेऽन्नपानादिव्यंजनादीन्यशेषतः ॥ २ ॥ आदौहिरण्मयं
पात्रंतदभावेचराजतं ॥ तदभावेचपालाशंविस्तीर्णंबहुसुंदरम् ॥३॥ कचोलाःशतशःकार्याःपात्रेवैपरितोनघ ॥ तन्मध्येव्यंज
नादेयानानाफलमयाःशुभाः ॥ ४ ॥ पायसंचंद्रसंकाशंपात्रेवैशर्करायुतम् ॥ भक्तंकुमुदसंकाशंमुद्गान्काचप्रभाञ्छुभान् ॥
॥ ५ ॥ नानाव्यंजनसंरुद्धंत्रिभिःपंक्तिभिरेवच ॥ निंबूरसेनचंद्रेणफलमूलयुतेनच ॥ ६ ॥ वैकृताश्चतदाकार्याःशतशोभोज

नेमम ॥ द्राक्षास्तुमिश्रिताश्चूतकरमर्दकृताःशुभाः ॥ ७ ॥ मरीचपिप्पलीसार्द्रकैलाचंद्रकसंयुताः ॥ क्वथिताःकथिकाःका
र्याःशतशोभोजनेमम ॥ ८ ॥ प्रलेहनास्तथाकार्याःकचोलशतसंकुलाः ॥ नानाकुसुमसंमोदयुक्ताःसहसिमेप्रियाः ॥ ९ ॥
मंडकावर्त्तुलारम्याःसमाःसर्वत्रबिंदुवत् ॥ सितयासहितेनाथदुग्धेनक्वथितेनच ॥ १० ॥ मधुवर्णेनगव्येनयुक्तेतास्मिन्सु
भोजने ॥ कचोलेसुप्रभेवत्सास्थितंकांचनसुप्रभम् ॥ ११ ॥ घृतंसुवासितंप्रीत्यादेयंहिममभोजने ॥ तत्रगोधूमपात्रेणचंद्र
केणहिचोज्वलम् ॥ १२ ॥ सौबाल्हिकाःपूरिकास्तुशतच्छिद्राःसवेष्टिकाः ॥ अपूपाश्चतथाक्षीरप्रकारांस्तुप्रकारयेत् ॥
॥ १३ ॥ मणयःसूत्रसंज्ञाश्चमालतीकुसुमादयः ॥ पर्पटावर्पटारम्यामाषकूष्मांडसंभवाः ॥ १४ ॥ वटकान्नवधारम्यान्
कुर्यान्मासेसहेमम ॥ द्विधाजातीमरीचैश्चपूरिताद्रोणकेशुभाः ॥ १५ ॥ युक्तेनलवणेनातिशुद्धतैलेनपूरिताः ॥ कुंकुमाभाः
स्नेहहीनाःसक्षताइवदुर्जनाः ॥ १६ ॥ दधिदुग्धयुताःकेचिच्चिंचणीचूतसंभवाः ॥ द्राक्षारसयुताःकेचित्तथान्येक्षुरसैर्युताः
॥ १७ ॥ राजिकाजलमध्यस्थास्तथान्येसितयासह ॥ रसैश्चतुर्विधैश्चान्यैर्वटकानवधामताः ॥ १८ ॥ वज्रप्रभानुकाणि
काचारबीजसुखारिकैः ॥ शकलैर्नारिकेलस्यलवंगशतसंयुताः ॥ १९ ॥ घृतक्षीरसिताद्यास्ताःकटाहेसुप्रलोडिताः ॥ ल
ब्धासितादिकसरररम्याःस्निग्धाश्चफेनिकाः ॥ २० ॥ पराकिकासुवैपक्वाःकृताश्चंद्रेणपोलिकाः ॥ मोदकास्तत्रवैकार्याश्चा

रबीजभवाःपरे ॥ २१ ॥ सितयासहिताःकार्याअन्येदुग्धेननिर्मिताः ॥ नारिकेलफलैश्चान्येवृक्षनिर्यासनिर्मिताः ॥ २२॥
बदामैश्चशुभाश्चान्येतिलैश्चकणबीजकैः ॥ ईदृशान्मोदकांश्चान्यांस्तुष्ट्यर्थंममकारयेत् ॥ २३ ॥ अर्शोघ्नंमोचनीकंदंतथा
र्द्रकरमर्दकम् ॥ नारिंगंचिंचणीकंचकंकोलफलमेवच ॥ २४ ॥ दशारंत्रिपुरोजातंशुभंनिंबफलंबिसम् ॥ तिंदूफलंलवंगंच
श्रीफलंतिलकंलुती ॥ २५ ॥ वल्कलंवंशकारीरंतथाकायफलंबलम् ॥ द्राक्षाफलंचूतफलंरम्यंकंटकिनीफलम् ॥ २६ ॥ धा
त्रीफलंशुक्तिभवंफलमंबाडवंतथा ॥ रंभाफलंपिप्पलीचमरीचाश्चमनोहराः ॥ २७ ॥ शुद्धसर्षपतैलेनलवणेनसुवेधितम् ॥
तथाराजिकयाविद्धंत्रिभिर्वर्षैर्घटेस्थितम् ॥ २८ ॥ एवंविधानिजातानिव्यंजनानिचमानद ॥ कर्त्तव्यानिसहोमासेममप्रीति
कराणिवै ॥ २९ ॥ एतादृशेभोजनेचेदसामर्थ्यंभवेद्यदि ॥ एवंकार्यंतदातेनसंक्षेपेणश्रृणुष्वमे ॥ ३० ॥ लड्डूकमेकंघृतपूर
मेकंफेनद्वयंकोकरसत्रयंच ॥ घृतप्लुतंमंडकषोडशानांवटाष्टदायीनरकंनपश्येत् ॥ ३१ ॥ अर्द्धाढकंसुचिरपर्युषितंचदुग्धं
खंडस्यषोडशपलानिशशिप्रभस्य ॥ सर्पिष्पलंमधुपलंमरिचंद्विकर्षंशुंठ्याःपलार्धमथवार्धपलंचतुर्णाम् ॥ ३२ ॥ श्लक्ष्णे
पटेललनयामृदुपाणिघृष्टाकर्पूरधूलिधवलीकृतभांडसंस्था ॥ एषाशुभारसवतीप्रकरोतियोवैकामान्ददामिसकलान्मनु
जस्यतस्य ॥ ३३ ॥ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येविष्णुब्रह्मसंवादेनवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥ ॥ छ ॥

॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ नैवेद्यानंतरंताताकिंकर्तव्यंनृभिःप्रभो ॥ यत्कर्तव्यंसहोमासेतत्सर्वंब्रूहितत्त्वतः ॥ १ ॥ ॥ श्रीभग
वानुवाच ॥ ॥ अथभुक्तवतेदत्वाजलैःकर्पूरवासितैः ॥ आचमनंचतांबूलंचंदनंकरमार्जनम् ॥ २ ॥ पुष्पांजलिंततःकुर्याद्भ
क्त्यादर्शंप्रदर्शयेत् ॥ नीराजनंततःकार्यंकार्पूरंविभवेसति ॥ ३ ॥ समर्प्यमुकुटादीनिभूषणानिविचक्षणः ॥ ततःपश्चान्म
हाभागप्रकल्प्यछत्रचामरे ॥ ४ ॥ प्रसादसुमुखंध्यात्वाश्यामसुंदरविग्रहम् ॥ जपेदष्टोत्तरशतंस्तुवीतस्तुतिभिःप्रभुम् ॥
॥ ५ ॥ शंखरौप्यमयीमालाकांचनीचविशेषतः ॥ पद्माक्षैश्चैवसुभगैर्विद्रुमैर्मणिमौक्तिकैः ॥ ६ ॥ रचितेंद्राक्षकैर्मालातथैवांगु
लिपर्वभिः ॥ पुत्रजीवमयीमालाशस्तावैजपकर्मणि ॥ ७ ॥ नचक्रमन्नचहसन्नपार्श्वमवलोकयन् ॥ नपदापदमाक्रम्यक
रप्राप्तशिरस्तथा ॥ ८ ॥ नोत्तिष्ठन्मन्मनुंविद्वान्नजपेद्व्यग्रमानसः ॥ जपकालेनभाषेतव्रतहोमार्चनादिषु ॥ ९ ॥ गृहेष्वेक
गुणंजाप्यंगोष्ठेदशगुणंभवेत् ॥ नदीतीरेशतंविद्यादग्न्यगारेदशाधिकम् ॥ १० ॥ तीर्थादिषुसहस्रंस्यादनंतंममसान्निधौ
॥ एवंकृत्वासहोमासेयःकुर्याच्चप्रदक्षिणाम् ॥ ११ ॥ सप्तद्वीपवतीपुण्यंलभतेसपदेपदे ॥ पठन्नामसहस्रंतुअथवानामकेव
लम् ॥ १२ ॥ एकाप्रदक्षिणाभक्त्यादहेत्पापंसदान्हिकम् ॥ प्रदक्षिणीकृतातेनसप्तद्वीपावसुंधरा ॥ १३ ॥ दिनसप्तोद्भवं
पापंममतिस्रःप्रदक्षिणाः ॥ तत्क्षणान्नाशयंत्येवपापंदेहेदशान्हिकम् ॥ १४ ॥ कृताःप्रदक्षिणायेनएकविंशतिभक्तितः ॥

भ्रूणहत्यादिपापानिनाशमायांतितत्क्षणात् ॥ १५ ॥ अष्टोत्तरशतंयेनकृताभक्त्याप्रदक्षिणाः ॥ तेनेष्टंक्रतुभिःसर्वैःसमाप्त
वरदक्षिणैः ॥ १६ ॥ प्रदक्षिणीकृतातेनतावद्वारंवसुंधरा ॥ मातुःप्रदक्षिणास्तद्वद्भूतधात्रीप्रदक्षिणाः ॥ १७॥ शालिग्राम
शिलायाश्चसममेतत्त्रयंस्मृतम् ॥ एकोदंडप्रपातश्चसहेसप्तप्रदक्षिणाः ॥ १८ ॥ सममेतद्द्वयंनोवादंडपातोविशिष्यते ॥ प्र
दक्षिणेदंडपातंयःकरोतिसदामम ॥ १९ ॥ सहोमासेविशेषेणआकल्पंसवसेद्दिवि ॥ कल्पादनंतरंतातचक्रवर्त्तीप्रजायते
॥ २० ॥ चिरायुर्धनवान्भोगीदानवान्धर्मवत्सलः ॥ सहस्रनामपठनात्पापंनश्येत्त्रिधाकृतम् ॥२१॥ अथकिंबहुनोक्तेनशृ
णुगुह्यंचमेसुत ॥ दामोदरेतिनाम्नावैभवेत्प्रीतिर्ममाऽतुला ॥ २२ ॥ गुणसंबंधिमन्नामकृतंमात्रायशोदया ॥ यदामेदधि
भांडस्यस्फोटनंगोकुलेकृतम् ॥ २३ ॥ तदायशोदयागाढंबद्धोदाम्नाह्युलूखले ॥ ततःप्रभृतिमेनामख्यातंदामोदरेतिच ॥
॥ २४ ॥ नमोदामोदरायेतिजपेद्यःसुसमाहितः ॥ सूर्योदयेशुचिर्भूत्वात्रिसहस्रंदिनेदिने ॥ २५ ॥ सार्द्धलक्षत्रयंयावत्त
तउद्यापयेद्बुधः ॥ तर्पणंहवनंचैवब्रह्मभोज्यंदशांशतः ॥ २६ ॥ एवंयःकुरुतेभक्त्यातस्ययच्छामिवांछितम् ॥ धनंधान्यं
तथादारान् पुत्रांश्चान्यच्चवांछितम् ॥ २७॥ त्रिसत्येनमयाचोक्तंश्रद्धस्वत्वंमहामते ॥ मंत्रराजमिमंपुत्रकृपयामेप्रकाशितम्॥
॥ २८ ॥ दामोदरायेतिपठन्नित्यंकुर्यात्प्रदक्षिणम् ॥ दंडपातंतथापुत्रअष्टांगेनसमन्वितम् ॥ २९ ॥ पद्भ्यांकराभ्यांजानु

भ्यामुरसाशिरसातथा ॥ मनसावचसादृष्ट्याप्रणामोष्टांगउच्यते ॥ ३० ॥ शिरोमत्पादयोःकृत्वाबाहुभ्यांचपरस्परम् ॥
प्रपन्नंपाहिमामीशभीतंमृत्युग्रहार्णवात् ॥ ३१ ॥ पश्चाच्छेषांमयादत्तांशिरस्याधायसादरम् ॥ एवंब्रूयात्ततोवत्समम पू
जाप्रपूर्त्तये ॥ ३२ ॥ मंत्रहीनंक्रियाहीनंभक्तिहीनंजनार्दन ॥ यत्पूजितंमयादेवपरिपूर्णंतदस्तुमे ॥ ३३ ॥ मृदंगवाद्येनस
मंप्रणवेनसुसंयुतम् ॥ एवंकार्यंसहोमासेनृत्यंपुण्यप्रदंनृणाम् ॥ ३४ ॥ गीतंवाद्यंचनृत्यंचतथापुस्तकवाचनम् ॥ पूजाका
लेचतुर्वक्रसर्वदाममचप्रियम् ॥ ३५ ॥ गीतवाद्याद्यभावेचममनामसहस्रकम् ॥ स्तवराजंतथापुत्रगजेंद्रस्यचमोक्षणम् ॥
॥ ३६ ॥ अनुस्मृतिश्चगीताचस्तवनंपंचधामतम् ॥ पंचस्तवंमहाभागममप्रीतिकरंपरम् ॥ ३७ ॥ पादोदकंपिबेद्योवैशा
लग्रामसमुद्भवम् ॥ पंचगव्यसहस्रैस्तुप्राशितैःकिंप्रयोजनम् ॥ ३८ ॥ शालग्रामशिलातोयंयःपिबेद्बिंदुनासमम् ॥ मा
तुःस्तन्यंपुनर्नैवसपिबेन्मुक्तिभाग्नरः ॥ ३९ ॥ आशौचंनैवविद्येतसूतकेमृतकेपिच ॥ येषांपादोदकंमूर्ध्निप्राशनंयेप्रकुर्वते॥
॥ ४० ॥ अंतकालेपियस्येदंदीयतेपादयोर्जलम् ॥ सोपिसद्गतिमाप्नोतिसदाचारबहिष्कृतः ॥ ४१ ॥ अपेयंपिबतेयस्तु
भुंक्तेयद्यप्यभोजनम् ॥ अगम्यागमनोयोवैपापाचारश्चयोनरः ॥ ४२ ॥ सोपिपूतोभवत्याशुसद्यःपादांबुधारणात् ॥
चांद्रायणात्पादकृच्छ्रादधिकंपादयोर्जलम् ॥ ४३ ॥ अगुरुंकुंकुमंवापिकर्पूरंचानुलेपनम् ॥ ममपादांबुसंस्पृष्टंतद्वैपावनपा

वनम् ॥ ४४ ॥ दृष्टिपूतंतुयत्तोयंभवेद्वैविप्रसत्तम ॥ तद्वैपापहरंनॄणांकिंपुनःपादयोर्जलम् ॥ ४५ ॥ प्रियस्त्वंमेग्रजःपुत्रो
विशेषेणचमत्प्रियः॥तदर्थंकथितंसर्वंरहस्यंयन्ममेस्थितम् ॥ ४६ ॥ इतिश्रीस्कं०मार्ग०ब्रह्मविष्णुसं०दशमोऽध्यायः॥१०॥
॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ एकादश्याश्चमाहात्म्यंमूर्तीनांचविधानकम् ॥ सर्वंब्रूहिममस्वामिन्कृपयाभूतभावन ॥ १ ॥ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ ॥ शृणुष्वद्विजशार्दूलकथांपापप्रणाशिनीम् ॥ यांश्रुत्वायातिविलयंपापंब्रह्मवधादिकम् ॥ २ ॥ कांपि
ल्येनगरेराजावीरबाहुरितिस्मृतः ॥ सत्यवादीजितक्रोधोब्रह्मज्ञोममतत्परः ॥३॥ भाववान्सदयाशीलोरूपवान्बलवान्नरः
भक्तोभगवतांनॄणांसदाममकथारुचिः ॥४॥ सदाममकथासक्तःसदाजागरणप्रियः ॥ दाताविद्वान्क्षमाशीलोविक्रमीविजि
तेंद्रियः ॥ ५ ॥ विजयीरणशीलश्चऋद्ध्याचधनदोपमः ॥ पुत्रवान्पशुमांश्चैवसदारनिरतस्तथा ॥ ६ ॥ तस्यभार्याकांतिमती
रूपेणाप्रतिमाभुवि ॥ पतिव्रतामहासाध्वीममभक्तिरतासदा॥७॥तयासहविशालाक्षोबुभुजेमेदिनींयुवा॥मुक्त्वैकंमांमहाबा
होनान्यज्जानातिदैवतम् ॥ ८ ॥ एकस्मिन्दिवसेपुत्रभारद्वाजोमहामुनिः ॥ समागतोगृहेतस्यवीरबाहोर्महात्मनः ॥९॥ दृष्ट्वा
समागतंदूराद्भारद्वाजंमहामुनिम् ॥ स्वागतंकारयामासदत्वार्घ्यंविधिवत्तदा ॥ १० ॥ आसनंकल्पयामासस्वयमेवमहीप
तिः ॥ प्रणम्यपरयाभक्त्यातस्थौमुनिवराग्रतः ॥ ११ ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ अद्यमेसफलंजन्मअद्यमेसफलंदिनम् ॥ अद्य

मेसफलंराज्यमद्यमेसफलंगृहम् ॥ १२ ॥ प्रसन्नोममविप्रर्षेपरमात्माजनार्दनः ॥ यत्त्वंसमागतोह्यद्यगृहेयोगिवरस्तथा ॥
॥ १३ ॥ मुक्तोहंपापकोट्याद्ययत्त्वयाहंनिरीक्षितः ॥ राज्यंलक्ष्मीर्गजाश्चाश्वामयातुभ्यंनिवेदिताः ॥१४॥ वैष्णवोसिमुनिश्रे
ष्ठनास्त्यदेयंमयातव ॥ मेरुतुल्यंभवेत्सर्वंवैष्णवस्यवराटिका ॥१५॥ नायातिहिगृहेयस्यवैष्णवोवैद्विजोत्तमः॥तद्दिनंविफलं
तस्यकथितंब्राह्मणैर्मम ॥१६॥ विष्णुभक्ताश्चयेकेचित्सर्वेवर्णाद्विजातयः ॥ कथितंममगार्ग्येणगौतमेनसुमंतुना ॥१७॥ ये
त्वभक्ताहृषीकेशेपिशाचास्तेहिमानवाः ॥ महापातकलिप्तास्तेयेभुंजंतिहरेर्दिने ॥१८॥ शिवव्रतसहस्रैस्तुसौरैर्ब्राह्मैश्चकोटि
भिः ॥ यत्फलंकविभिःप्रोक्तंवासरैकेनतद्धरेः ॥१९॥ गर्वमुद्वहतेतावत्तिथिर्ब्राह्मीचशांकरी॥ यावन्नायातिविप्रेंद्रद्वादशीचमम
प्रिया ॥२०॥ तावत्प्रभावस्ताराणांयावन्नोदयतेशशी ॥ तिथिस्तथाचविप्रेंद्रयावन्नायातिद्वादशी ॥२१॥ नारदेनपुराप्रोक्तंव
सिष्ठेनममाग्रतः ॥ त्वंवेत्तासर्वधर्माणांवैष्णवानांमहामुने ॥२२॥ ॥ भारद्वाजउवाच ॥ ॥ साधुपृष्टंमहाभागयत्त्वंभ
क्तोसिवैष्णवः ॥ सासुप्रजामहीधन्यायत्त्वंरक्षसिभूमिप ॥२३॥ तस्मिन्राष्ट्रेनवस्तव्यंयत्रराजानवैष्णवः ॥ वरंवासोवने
तीर्थेनतुराष्ट्रेत्ववैष्णवे ॥२४॥ यत्रभागवतोराजासंप्रशास्तिचमेदिनीम् ॥ वैकुंठमितिमंतव्यंतद्राष्ट्रंपापवर्जितम् ॥२५॥ च
क्षुर्हीनंयथादेहंपतिहीनायथास्त्रियः ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम् ॥ २६ ॥ यथापुत्रोमहीपालमातापित्रोरपोष

कः ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम् ॥ २७ ॥ दानहीनोयथाराजाब्राह्मणोरसविक्रयी ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथारा
ष्ट्रमवैष्णवम् ॥ २८ ॥ दंतहीनोयथाहस्तीपक्षहीनोयथाखगः ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम् ॥ २९ ॥ प्रतिग्रहा
र्थंवेदादिद्रव्यार्थंसुकृतंयथा ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम् ॥ ३० ॥ दर्भहीनायथासंध्यायथाश्राद्धमदक्षिणम् ॥
द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम् ॥ ३१ ॥ सशिखंचयथाशूद्रंकपिलाक्षीरपायिनम् ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रम
वैष्णवम् ॥ ३२ ॥ ब्राह्मणीगामिनंशूद्रंहेमघ्नंधर्मदूषकम् ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम् ॥ ३३ ॥ हरिसूर्यादिद
क्षाणायथाछेदंनरोत्तम ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम् ॥ ३४ ॥ यथाहुतीर्मंत्रहीनाम्रृतवत्सापयोयथा ॥ द्वादशी
दशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम् ॥ ३५ ॥ सकेशाविधवायद्वद्व्रतंस्नानविवर्जितम् ॥ द्वादशीदशमीयुक्तातथाराष्ट्रमवैष्णवम्
॥ ३६ ॥ सराजाप्रोच्यतेसद्भिर्योभक्तोमधुसूदने ॥ तद्राष्ट्रंवर्धतेनित्यंसुखीभवतिसप्रजः ॥ ३७ ॥ दृष्टिर्मेसफलाराजन्यत्त्व
याहंनिरीक्षितः ॥ अद्यमेसफलावाणीजल्पतेयालयासह ॥ ३८ ॥ दूरमेवहिगंतव्यंश्रूयतेयत्रवैष्णवः ॥ दर्शनात्तुभवेत्पुण्यं
तीर्थस्नानसमुद्भवम् ॥ ३९ ॥ सत्वंराजन्मयादृष्टोविष्णुभक्तिरतःशुचिः ॥ स्वस्तितेस्तुगमिष्यामिसुखीभवनराधिप ॥ ४० ॥
एतस्मिन्नंतरेराज्ञाकांतिमत्यानमस्कृतः ॥ भारद्वाजोमुनिश्रेष्ठःप्रवरःसर्वयोगिनाम् ॥ ४१ ॥ अवैधव्यंवरारोहेभक्ताभवस्व

भर्त्तरि ॥ निश्चलाकेशवेभक्तिःसदाभवतुतेशुभे ॥ ४२ ॥ एतस्मिन्नंतरेराजाभारद्वाजंमहामुनिम् ॥ उवाचप्रीणयन्वाचामे
घनादगभीरया ॥ ४३ ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ विपुलामेकथंलक्ष्मीःकिंकृतंपूर्वजन्मनि ॥ सर्वंब्रूहिमुनिश्रेष्ठकृपायदिममो
परि ॥ ४४ ॥ एतन्मयाकथंप्राप्तंराज्यंनिहतकंटकम् ॥ पुत्रोवैगुणवान्श्रेष्ठःप्रियाचसुमनोहरा ॥ ४५ ॥ मच्चित्तामद्गतप्राणा
चिंतयंतीजनार्दनम् ॥ कोहंमुनेकथंचैषाकश्चधर्मोमयाकृतः ॥ ४६ ॥ किंचानयापिचार्वंग्याममपत्न्याकृतंमुने ॥ केनपुण्येन
मेलक्ष्मीर्मृत्युलोकेसुदुर्लभा ॥ ४७ ॥ अशेषाभूमिपालावैवर्त्तंतेयस्यमेवशे ॥ विक्रमंचाप्रतिहतंशरीरारोग्यतातथा ॥ ४८ ॥
ममापिविपुलंतेजोनकश्चित्सहतेमुने ॥ इच्छामेद्यप्रतिज्ञातुंयथाचेयमनिंदिता ॥ ४९ ॥ मयापिसुकृतंविप्रकिंकृतंपूर्वजन्म
नि ॥ इतिपृष्टोनरेंद्रेणपूर्वजन्मविचेष्टितम् ॥ ५० ॥ स्वपत्न्याश्चेष्टितंचैवसंपदांचैवकारणम् ॥ योगोत्थंसुचिरंकालंतथा
विंदतमानसे ॥ ५१ ॥ विज्ञातमेतन्नृपतेपूर्वजन्मविचेष्टितम् ॥ तवपत्न्याश्चराजर्षेशृणुष्वकथयाम्यहम् ॥ ५२ ॥ ॥
॥ भारद्वाजउवाच ॥ ॥ शृणुभूपालसकलंयस्येदंकर्मणःफलम् ॥ त्वमासीःशूद्रजातीयोजीवहिंसापरायणः ॥ ५३ ॥
नास्तिकोदुष्टचारित्रःपरदारप्रधर्षकः ॥ कृतघ्नोदुर्विनीतश्चसुष्ठ्वाचारविवर्जितः ॥ ५४ ॥ इयंयाभवतोभार्यापूर्वमप्यायतेक्ष
णा ॥ कर्मणामनसावाचानान्यदस्यास्त्वयाविना ॥ ५५ ॥ पतिव्रतामहाभागाभजमानानिरंतरम् ॥ भावंनकुरुतेदुष्टंतवो

परितथासति ॥ ५६ ॥ सखिभिस्त्वंपरित्यक्तोबंधुभिःपापकर्मकृत् ॥ क्षयंजगामचार्थोयःसंचितस्तवपूर्वजैः ॥ ५७॥ नष्टे
द्रव्येफलाकांक्षीत्वमासीर्जगतीपते ॥ पूर्वकर्मविपाकेनकृषिश्चविफलागता ॥ ५८ ॥ ततोवित्तेपरिक्षीणेपरित्यक्तश्चबांधवैः
॥ क्षीयमाणापिसाध्वीयमत्यजत्त्वांनभामिनी ॥ ५९ ॥ त्वंभग्नःसर्वकामेभ्योगतवान्निर्जनेवने ॥ हत्वाजीवाननेकांश्चचका
रात्मविपोषणम् ॥ ६० ॥ एवंप्रवृत्तस्यतवसहपत्न्यातदानृप ॥ गतानिबहुवर्षाणिपापवृत्त्यामहीतले ॥ ६१ ॥ अन्यस्मि
न्वासरेराजन्मार्गभ्रष्टोमहामुनिः ॥ नदिशंविदिशंवेत्तिदेवशर्माद्विजोत्तमः ॥ ६२ ॥ क्षुत्तृषापीडितोत्यर्थंमध्याह्नगदिवाकरे
॥ पतितोवनमध्येतुमार्गभ्रष्टोमहीपते ॥ ६३ ॥ दयाजाताचतेभूपदृष्ट्वादुःखेनपीडितम् ॥ ब्राह्मणंवृद्धमज्ञातंगृहीत्वातुकरे
णवै ॥ ६४ ॥ उत्थाप्यपतितंभूमौत्वयोक्तंहितदानृप ॥ प्रसादंकुरुविप्रर्षेआगच्छत्वंममाश्रमम् ॥ ६५ ॥ जलपूर्णंतडागंच
पद्मिनीखंडमंडितम् ॥ वृक्षैर्मनोहरैर्युक्तंफलैःपुष्पैर्मनोरमैः ॥ ६६ ॥ स्नात्वासुशीतलेतोयेकृत्वाकर्मचनैत्यकम् ॥ कुरुविप्रफ
लाहारंपिबवारिसुशीतलम् ॥ ६७ ॥ सुखेनकुरुविश्रामंमयासंरक्षितःस्वयम् ॥ तृप्तिपर्यंतंविप्रेंद्रवसत्वंचममाश्रमे ॥ ६८ ॥
उत्तिष्ठत्वंद्विजश्रेष्ठप्रसादंकर्तुमर्हसि ॥ लब्धसंज्ञस्तदाविप्रःश्रुत्वाशूद्रस्यभाषितम् ॥ ६९ ॥ करंजग्राहतंशूद्रंगतोयत्रज
लाशयः ॥ उपविष्टोमहाबाहोछायामाश्रित्यतत्तटे ॥ ७० ॥ स्नानंचकारविधिवत्पूजयामासकेशवम् ॥ तर्पयित्वापितॄन्देवा

न्पपौनीरंसुशीतलम् ॥ ७१ ॥ विश्रांतोवृक्षमूलेभूदेवशर्माद्विजोत्तमः ॥ साष्टांगंमुनयेकृत्वानमस्कारंसहस्त्रिया ॥ ७२ ॥
शूद्रस्तुपरयाभक्त्याप्रोवाचमुनिसन्निधौ ॥ आवयोस्तरणार्थायअतिथिस्त्वंसमागतः ॥ ७३ ॥ दर्शनात्तवविप्रर्षेजातःपाप
स्यसंक्षयः ॥ प्रियेफलानिस्वादूनिप्रयच्छास्मैद्विजातये ॥ मृदूनिरसयुक्तानिसुपक्कानिप्रियाणिच ॥ ७४ ॥ ॥ ब्राह्मण
उवाच ॥ ॥ त्वामहंनैवजानामिस्वज्ञातिंकथयस्वमे ॥ नाज्ञातस्यहिभोक्तव्यंब्राह्मणस्यापिपुत्रक ॥ ७५ ॥ ॥ शूद्रउवा
च ॥ ॥ शूद्रोहंद्विजशार्दूलनकार्यःसंशयस्त्वया ॥ आत्मजैर्दुर्जनैर्विप्रपरित्यक्तःस्वबंधुभिः ॥ ७६ ॥ तयोःसंवदतोरेवंशूद्र
पत्न्याफलानिच ॥ दत्तानितस्मैविप्रायतेनभुक्तानितानिवै ॥ ७७ ॥ अभूत्प्रीतमनाविप्रःपीत्वानीरंसुशीतलम् ॥ सुखंसंप्रा
प्यसमुनिर्विश्रांतस्तरुमूलके ॥ ७८ ॥ सचशूद्रःसपत्नीकोभुक्त्वाचपुनरागतः ॥ स्वागतंतेमुनिश्रेष्ठकुतस्त्वमिहचागतः ॥
॥ ७९ ॥ शून्याटवींद्विजश्रेष्ठदुष्टसत्वभयाकुलाम् ॥ निर्मनुष्यांदुःखयुक्तांदिवारात्रंभयानकाम् ॥ ८० ॥ ॥ ब्राह्मणउवा
च ॥ ॥ ब्राह्मणोहंमहाभागप्रयागगमनंप्रति ॥ अहमज्ञातमार्गेणप्रविष्टोदारुणेवने ॥ ८१ ॥ ममपुण्यप्रभावेनजातो
सिवरबांधवः ॥ जीवितंमेत्वयादत्तंब्रूहिकिंकरवाणिते ॥ ८२ ॥ भवानपिकुतःप्राप्तोनिर्मनुष्येवनेखलु ॥ कोभवान्कारणं
किंस्वित्कथयस्वममाग्रतः ॥ ८३ ॥ ॥ शूद्रउवाच ॥ ॥ विदर्भनगरीराज्ञाभीमसेनेनरक्षिता ॥ वासोममहाराष्ट्रेशु

द्रोहंपापलंपटः ॥ ८४ ॥ स्वकर्मविहितोधर्मोमयात्यक्तोद्विजोत्तम ॥ त्यक्तोहंबंधुवर्गेणततोऽहंवनमागतः ॥ ८५ ॥ कृत्वाजी
ववधंनित्यंजीवेहंभार्ययासह ॥ सांप्रतंपातकात्सम्यङ्‌निर्विण्णोस्मिमहामुने ॥ ८६ ॥ कुरुष्वानुग्रहंकिंचित्पापयुक्तस्य
मेप्रभो ॥ ममपुण्यप्रभावेनआगतस्त्वंद्विजोत्तम ॥ ८७ ॥ नपश्यामियथासौरिंपत्न्यासहमहामुने ॥ उपदेशप्रभावेण
प्रसादंकर्तुमर्हसि ॥ ८८ ॥ नान्यदिच्छाम्यहंकिंचिन्मुक्त्वादेवंजनार्दनम् ॥ कुरुष्वानुग्रहंमेद्यप्रसादमृषिसत्तम ॥ ८९ ॥
॥ भारद्वाजउवाच ॥ ॥ इतितेनसमापृष्टोदेवशर्माद्विजाग्रणीः ॥ शूद्रेणपरयाभक्त्याप्रहसन्वाक्यमब्रवीत् ॥ ९० ॥ ॥
इतिश्रीस्कंदपुराणे मार्गशीर्षमाहात्म्येविष्णुब्रह्मसंवादेएकादश्याख्यानंनामएकादशोध्यायः ॥ ११ ॥ ॥ छ ॥
॥ देवशर्मोवाच ॥ ॥ तवेदृशीमतिर्जातासहसाकेशवोपरि ॥ एतस्मान्मेगतंपापंपूर्वजन्मशतोद्भवम् ॥ १ ॥ विनाव्रतै
र्विनातीर्थैर्मुक्तस्त्वंपापकोटिभिः ॥ ममातिथ्येनभक्त्याचजातंतवहरेःपदम् ॥ २ ॥ तेनपुण्यप्रभावेणमतिर्जातातवेदृशी ॥
ध्यात्वासंचिंत्यमनसाज्ञातंपूर्वविचेष्टितम् ॥ ३ ॥ पूर्वजन्मनिविप्रस्त्वमवंत्यांधर्मतत्परः ॥ सदाध्ययनशीलश्चसुशीलश्चसदा
व्रती ॥ ४ ॥ एकातुद्वादशीविष्णोःकृतादशमिसंयुता ॥ तत्पापस्यप्रभावेनसमस्तंसुकृतंगतम् ॥ ५ ॥ सर्वंतद्विफलंजातंय
थाशूद्रापतिर्द्विजः ॥ बहुवर्षसहस्राणिप्राप्तानरकयातनां ॥ ६ ॥ तस्मादेवंत्वयापूर्वंकृतंदुष्टंचिरंबहु ॥ कृतातुदशमीमिश्राति

थिर्विष्णोर्महात्मनः ॥ ७ ॥ तेनशूद्रोभवाञ्जातःपापेतवमतिस्तथा ॥ धर्मेनरमतेचित्तंदशमीवेधदूषितम् ॥ ८ ॥ विदर्भनग
रेवत्सअस्तितेपुत्रिकासुतः ॥ कृतंतेनविधानोक्तंहरेरेकादशीव्रतम् ॥ ९ ॥ प्रदत्तंतेनतत्पुण्यमखंडैकादशीव्रतम् ॥ धर्मोपरि
मतिर्जाताजातःपापस्यसंक्षयः ॥ १० ॥ तेनपुण्यप्रभावेणएकादश्याव्रतेनच ॥ दशमीवेधजंपापंयमेनपरिमार्जितम् ॥ ११॥
इहजन्मनियत्पापंजन्मायुतकृतानिच ॥ मार्जितानियमेनैवपापानितवसांप्रतम् ॥ १२ ॥ तयोर्विवदतोरेवंविष्वक्सेनःस
मागतः ॥ वर्णावरस्वागतंतेतुष्टस्तेहंजनार्दनः ॥ १३ ॥ विप्रस्यातिथ्यहेतुत्वाज्जातःपापस्यसंक्षयः ॥ परदत्तेनपुण्येनएका
दश्याव्रतेनच ॥ १४ ॥ दशमीवेधजंपापंतवशूद्रलयंगतं ॥ व्रतंकृत्वाददौपुण्यंदौहित्रस्तेनतारितः ॥ १५॥ पत्न्यासहमहाभा
गवैनतेयंसमारुह ॥ इत्युक्त्वादेवदेवेनविमानेस्थापितस्तदा ॥१६॥ स्वर्गंततःसपत्नीकःशूद्रत्वेननृपोत्तम ॥ देवशर्मातुविप्रो
वैतीर्थराजंययौपुनः ॥१७॥ एतत्तेसर्वमाख्यातंयत्त्वयापरिपृच्छितं ॥ अखंडैकादशीपुण्यात्प्राप्तस्यतिथ्यकारणात् ॥ विष्णुभ
क्तिमतीभार्याराज्यंनिहतकंटकं ॥१८॥ ॥ राजो० ॥ ॥ ब्रह्मन्नखंडैकादश्याविधिंसम्यक्समादिश ॥ विष्णोःसंप्रीणनार्था
यप्रसादंकर्तुमर्हसि ॥ १९ ॥ ॥ ऋषि० ॥ ॥ शृणुष्वनृपशार्दूलएकादश्याविधिंशुभं ॥ पुरासीद्भगवान्विष्णुर्नारदाययदु
क्तवान् ॥२०॥ तत्तेहंसंप्रवक्ष्यामिउद्यापनविधिंशुभं ॥ मार्गशीर्षादिमासेषुद्वादशीपुनरोत्तम ॥२१॥ व्रतंशुभमिदंकार्यमखंडै

कादशीव्रतम् ॥ दशम्यांचैवनक्तंचएकादश्यामुपोषणम् ॥ २२ ॥ द्वादश्यामेकभुक्तंचअखंडाइतिकथ्यते ॥ दिवसस्याष्टमे
भागेमंदीभूतेदिवाकरे ॥ २३ ॥ तद्दिनक्तंविजानीयान्ननक्तंनिशिभोजनम् ॥ कांस्यंमांसंमसूरांश्चचणकान्कोद्रवांस्तथा
॥ २४ ॥ शाकंमधुपरान्नंचपुनर्भोजनमैथुने ॥ विष्णुभक्तोनरोवापिदशम्यांदशवर्जयेत् ॥ २५ ॥ दशम्याविधिरुक्तोयमेका
दश्यास्तथाशृणु ॥ असकृज्जलपानंचहिंसाशौचमसत्यता ॥ २६ ॥ तांबूलंदंतकाष्ठंचदिवाशयनमैथुने ॥ द्यूतंक्रीडानिशि
स्वापःपतितैःसहभाषणम् ॥ एकादश्यांदशैतानिविष्णुभक्तस्तुवर्जयेत् ॥ २७ ॥ अद्यमेस्त्रीसुखंनास्तिभोजनंनास्तिकेशव
॥ प्रीत्यर्थंतवदेवेशनियमस्तुदिवानिशि ॥ २८ ॥ सुप्तेंद्रियैस्तुवैक्कव्यंभोजनंयच्चमैथुनम् ॥ दंतांतरविलग्नान्नंक्षमस्वपुरुषो
त्तम ॥ २९ ॥ उपावृत्तस्तुपापेभ्योयस्तुवासोगुणैःसह ॥ उपवासःसविज्ञेयोनशरीरस्यशोषणम् ॥ ३० ॥ पूर्वोक्तानिदशै
तानिपरान्नंचतथामधु ॥ द्वादश्यांविष्णुभक्तोवैवर्जयेन्मर्दनादिकम् ॥ ३१ ॥ अद्यमेद्वादशीपुण्यापवित्रापापनाशनी ॥ पा
रणंचकरिष्यामिप्रसीदगरुडध्वज ॥ ३२ ॥ विष्णोःसंतोषणार्थाययोमयानियमःकृतः ॥ अद्याहंभोजयिष्यामित्वत्प्रसा
दाद्द्विजोत्तम ॥ ३३ ॥ अनेनविधिनाकुर्याद्यावद्वर्षंसमाप्यते ॥ संपूर्णेतुततोवर्षेकुर्यादुद्यापनंबुधः ॥ ३४ ॥ आदौमध्ये
तथाचांतेव्रतस्योद्यापनंस्मृतम् ॥ उद्यापनंनकुर्याद्यःकुष्ठीचांधश्चजायते ॥ ३५ ॥ तस्मादुद्यापनंकुर्याद्यथाविभवसारतः ॥

क्रियतेशुक्लपक्षेचमासेमार्गशिरेशुभे ॥ ३६ ॥ आमंत्र्यद्वादशमितान् ब्राह्मणान्विधिकोविदान् ॥ त्रयोदशंसपत्नीकमाचा
र्यंविधिकोविदम् ॥ ३७ ॥ यजमानःशुचिःस्नात्वाश्रद्धायुक्तोजितेंद्रियः ॥ पादशौचार्घवस्त्राद्यैराचार्यादींस्ततोऽर्चयेत् ॥३८॥
आचार्यस्तुततःकृत्वामंडलंवर्णकैःशुभैः॥चक्राब्जंसर्वतोभद्रंश्वेतवस्त्रेणवेष्टितम्॥३९॥ जलपूर्णंचकुंभंतुपंचरत्नसमान्वितम्॥
पंचपल्लवसंयुक्तंकर्पूरागुरुवासितम् ॥४०॥ वेष्टितंरक्तवस्त्रेणताम्रपात्रेणसंयुतम् ॥ वेष्टितंपुष्पमालाभिर्मंडलोपरिविन्यसेत्
॥४१॥ तस्योपरिन्यसेद्देवंलक्ष्मीनारायणंनृप ॥ सौवर्णीप्रतिमाकार्याएककर्षप्रमाणतः ॥४२॥ वाहनायुधसंयुक्ताप्रमाणंच
तुरंगुलम् ॥ किंवाशक्त्याप्रकुर्वीतवित्तशाठ्यंविवर्जयेत् ॥४३ ॥ ततःसंस्थापयेन्मूर्तिंमंडलेद्वादशैवहि॥मासानामधिपःपूज्य
श्चाखंडव्रतहेतवे ॥४४॥ मंडलात्पूर्वदिग्भागेशंखंसंस्थापयेच्छुभम् ॥ त्वंपुरासागरोत्पन्नोविष्णुनाविधृतःकरे॥ निर्मितःसर्व
देवैस्त्वंपांचजन्यनमोस्तुते ॥ ४५ ॥ ततस्तुस्थंडिलंकार्यंमंडलादुत्तरांदिशम् ॥ संकल्प्यहवनंकार्यंमंत्रैर्वेदोक्तवैष्णवैः ॥४६
स्वस्थानेस्थापयेद्विष्णुंस्तापयेच्चहरिंप्रति ॥ पूजयेत्पुरुषसूक्तेनमंत्रैःपौराणिकैःशुभैः ॥ ४७ ॥ नैवेद्यार्थंचवैकार्यामोदकाब
हवोपिच ॥ धूपदीपोपहाराणिकृत्वानीराजनंततः॥४८॥ यक्षकर्दमेनसंपूज्यततःकुर्यात्प्रदक्षिणाम् ॥ स्वस्तिवाचनकैर्विप्रैर्न
मस्कारंततोनृप ॥ ४९ ॥ ततस्तुब्राह्मणैःकार्यआचार्यक्रमशोजपः ॥ जपश्चपावमानीयमंडलंब्राह्मणंमधु ॥ ५० ॥ तेजो

सिशुक्रजंवाचंब्रह्मसामादनंतरम् ॥पवित्रवंतंसूर्यस्यविष्णोर्महासिसंहिताम् ॥५१॥ जपांतेकलशेविष्णुंसोपांगमुपरिन्यसेत् ॥ दिवसस्योदयेचैवहोमंकुर्यादनुक्रमम् ॥ ५२ ॥ संस्थाप्यप्रथमंपात्रंपूजयित्वाविधानतः ॥ स्तवनंचततोहोमःकर्तव्यश्चरुपूर्वकः ॥ ५३ ॥ स्वगृह्योक्तविधानेनयजनाग्निक्रियापरः ॥ चरुद्वयंचकुर्वीतपायसंवैष्णवंचरुम् ॥ ५४ ॥ जुहुयात्पुरुषसूक्तेनचरोःषोडशचाहुतीः ॥ तथाचतुर्गृहीतेनघृतयुक्तावराहुतिम् ॥ ५५ ॥ प्रादेशमात्राःपालाशसमिधश्चघृतप्लुताः ॥ इदंविष्णुरितिमंत्रेणहोतव्याःकर्मसिद्धये ॥ ५६ ॥ शतमेकंतुजुहुयाद्द्विगुणाश्चतिलाहुतीः ॥ कृतेचवैष्णवेहोमेग्रहयज्ञंसमारभेत् ॥ ५७ ॥ समिद्भिश्चरुहोमंचतिलहोमंक्रमेणतु ॥ उभयोःस्वस्तिकंवाच्यंततःपूजांसमाचरेत् ॥ ५८ ॥ ऋत्विजांचततोदद्याद्धेन्वादिग्रहदक्षिणाः ॥ देवस्यतत्स्थैर्यदद्याच्चब्राह्मणाययथाविधि ॥ ५९ ॥ गांवैपयस्विनींदद्याद्वृषभंचसुशोभनम् ॥ ब्राह्मणानांततोदद्यात्त्रयोदशपदानिच ॥ ६० ॥ आचार्यंतुसपत्नीकंवस्त्रैश्चपरितोषयेत् ॥ तोषयित्वामहादानैस्तंसार्थंचसमर्पयेत् ॥ ६१ ॥ पंचविंशतिकुंभांश्चसोदकान्वस्त्रवेष्टितान् ॥ ब्राह्मणांश्चततोदद्यात्कृतेपारणकेनिशि ॥ ६२ ॥ भूरिदानंचदातव्यंबंधूनामिष्टभोजनम् ॥ पूर्णपात्रंततोदद्यादाचार्यायसदक्षिणम् ॥ ६३ ॥ पूर्णपात्रप्रदानेनकार्यंसंपूरितंभवेत् ॥ उपवासव्रतंचैवस्नानंतीर्थफलंभवेत् ॥ ६४ ॥ विप्रैःसंभाषितंतस्यसंपूर्णंतद्भवेत्फलम् ॥ वित्तशक्तिर्गृहेनास्तिकृतंचैकादशी

व्रतम् ॥ ६५ ॥ स्वशक्त्याचैवकर्तव्यंतथाचोद्यापनादिकम् ॥ एतत्तेसर्वमाख्यातमखंडैकादशीव्रतम् ॥ ६६ ॥ ॥ इतिश्री
स्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येविष्णुचतुर्मुखसंवादेअखंडैकादशीकथनंनामद्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ शृणुपुत्रप्रवक्ष्यामिजागरस्यचलक्षणम् ॥ येनविज्ञानमात्रेणसुलभोहंसदाकलौ ॥ १ ॥ गीतंवा
द्यंचनृत्यंचपुराणपठनंतथा ॥ धूपंदीपंचनैवेद्यंपुष्पंगंधानुलेपनम् ॥ २॥ फलार्पणंचश्रद्धांचदानमिंद्रियसंयमम् ॥ सत्यान्वि
तंविनिद्रंचमुदामद्यजनान्वितम् ॥ ३ ॥ साश्चर्यंचैवसोत्साहंपापालस्यादिवर्जनम् ॥ प्रदक्षिणासमायुक्तंनमस्कारपुरःसर
म् ॥ ४ ॥ नीराजनसमायुक्तमतिहृष्टेनचेतसा ॥ यामेयामेमहाभागकुर्यादारार्तिकंमम ॥ ५ ॥ षड्विंशद्गुणसंयुक्तमेकादश्यां
चजागरम् ॥ यःकरोतिनरोभक्त्यानपुनर्जायतेभुवि ॥ ६ ॥ यएवंकुरुतेभक्त्यावित्तशाठ्यविवर्जितः ॥ जागरंपरयाभक्त्या
सलीनोजायतेमयि ॥ ७॥ दष्टाःकलिभुजंगेनस्वपंतेयेदिनेमम ॥ कुर्वंतिजागरंनैवमायापाशविमोहिताः ॥ ८ ॥ प्राप्ताप्यै
कादशीयेषांकलौजागरणंविना ॥ तेविनष्टानसंदेहोयस्माज्जीवितमध्रुवम् ॥ ९ ॥ उद्धृतंनेत्रयुग्मंचदत्वावैहृदयेपदम् ॥ कृतं
येनैवपश्यंतिपापिनोममजागरम् ॥ १० ॥ अभावेवाचकस्याथगीतंनृत्यंचकारयेत् ॥ वाचकेसतिदेवेशपुराणंप्रथमंपठेत् ॥२१॥
॥ ११ ॥ अश्वमेधसहस्रस्यवाजपेयशतस्यच ॥ पुण्यंकोटिगुणंपुत्रममजागरणेकृते ॥ १२ ॥ पितृपक्षेमातृपक्षेभार्यापक्षेच

मानद ॥ कुलान्युद्धरतेचैतन्ममजागरणेकृते ॥ १३ ॥ उपोषणदिनेविघ्नेप्रारब्धेजागरेसति ॥ विहायस्थानंतत्राहंशापंद
त्वात्रजाम्यहम् ॥ १४ ॥ अविद्ववासरेयेमेप्रकुर्वंतिहिजागरम् ॥ तेषांमध्येप्रहृष्टःसन्नृत्यंवैप्रकरोम्यहम् ॥ १५ ॥ यावद्दिना
निकुरुतेजागरंममसन्निधौ ॥ युगायुतानितावंतिवसतेममवेश्मनि ॥ १६ ॥ नगयापिंडदानेननतीर्थैर्बहुभिर्मखैः ॥ पूर्वजा
मुक्तिमायांतिविनैकादशिजागरात् ॥ १७ ॥ यःकुर्याज्जागरेपूजांकुसुमैर्ममवासरे ॥ पुष्पेपुष्पेश्वमेधस्यफलमाप्नोतिमान
वः ॥ १८ ॥ यःकुर्याद्दीपदानंचरात्रौजागरणेमम ॥ निमिषेनिमिषेपुत्रलभतेगोयुतंफलम् ॥ १९ ॥ योदद्याज्जागरेपुत्रहवि
ष्यान्नसमुद्भवम् ॥ नैवेद्यंलभतेपुण्यंशालिशैलसमुद्भवम् ॥ २० ॥ पक्वान्नानिचयोदद्यात्फलानिविविधानिच ॥ जागरेमेचतु
र्वक्त्रलभतेगोशतंफलम् ॥ २१ ॥ कर्पूरेणचतांबूलंददातिममजागरे ॥ मद्भक्तोमत्प्रसादेनसप्तद्वीपाधिपोभवेत् ॥ २२ ॥ जा
गरेममदेवेशयःकुर्यात्पुष्पमंडपम् ॥ सपुष्पकविमानेनक्रीडतेममसद्मनि ॥ २३ ॥ मेजागरेतुयोधूपंसकर्पूरंसगुग्गुलम् ॥
ददातिदहतेपापंजन्मलक्षसमुद्भवम् ॥ २४ ॥ स्नापयेज्जागरेयोमांदधिक्षीरघृतांबुकैः ॥ भोगानिहलभेत्सोवैअंतेचपरमांग
तिम् ॥ २५ ॥ दिव्यांबराणियोदद्यात्फलानिविविधानिच ॥ सचिरंवसतेस्वर्गेतंतुसंख्यासमानिवै ॥ २६ ॥ दद्यादाभरणं
योमेहेमजंरत्नसंभवम् ॥ सप्तकल्पानिवसतेसोत्संगेमत्प्रियोमम ॥ २७ ॥ घृतेनदीपकंयोमेगव्येनचविशेषतः ॥ ज्वालये

जागरेरात्रौनिमिषेगोयुतंफलम् ॥ २८ ॥ जागरेमेचतुर्वक्त्रकर्पूरेणचदीपकम् ॥ योज्वालयेतनीराजंकपिलादानजंफलम्
॥ २९ ॥ यःपुनःकुरुतेदीपंगीतंनृत्यंचपूजनम् ॥ शतक्रतुःसमंपुण्यंव्रतैर्दानशतैरपि ॥ ३० ॥ स्वयंयःकुरुतेगीतंविलज्जोनृ
त्यतेयदि ॥ सलभेन्निमिषार्धेनकोटियज्ञकृतंफलम् ॥ ३१ ॥ निवारयतियोगीतंनृत्यंजागरणेमम ॥ षष्टियुगसहस्राणिप
च्यतेरौरवादिषु ॥ ३२ ॥ नृत्यमानस्यमर्त्यस्ययेकेचिन्निकटेगताः ॥ विमुक्ताधर्मराजेनमुक्तायांतिचमत्पदम् ॥ ३३ ॥ नृ
त्यमानस्यमर्त्यस्यउपहासंकरोतियः ॥ जागरेयांतिनिरयंयावदिंद्राश्चतुर्दश ॥ ३४ ॥ जागरेममयःकुर्याद्भक्त्यापुस्तकवा
चनम् ॥ श्लोकसंख्यायुगान्येवसवसेन्ममसन्निधौ ॥ ३५ ॥ प्रदक्षिणाप्रदानेनयत्फलंकथितंबुधैः ॥ नतत्कोटिमखैःपुण्यंयु
गसंख्यैरवाप्यते ॥ ३६ ॥ दीपमालाममाग्रेवैयःकुर्याज्जागरेसुत ॥ विमानकोटिसंयुक्तआकल्पंवसतेदिवि ॥ ३७ ॥ मम
बालचरित्राणिजागरेपठतेहियः ॥ युगकोटिसहस्राणिश्वेतद्वीपेवसेन्नरः ॥ ३८ ॥ तस्माज्जागरणंकार्यंपक्षयोःशुक्लकृष्ण
योः ॥ योगीतांपठतेरात्रौममनामसहस्रकम् ॥ ३९ ॥ वेदोक्तानांपुराणानांजागरात्पुण्यमाप्नुयात् ॥ धेनुदानंतुयःकुर्याज्जा
गरेममपुत्रक ॥ ४० ॥ लभतेनात्रसंदेहःसप्तद्वीपवतीफलम् ॥ सर्वेषामेवपुण्यानांमहत्पुण्यंमहीतले ॥ ४१ ॥ द्वादशीजाग
रंपुत्रप्रसिद्धंभुवनत्रये ॥ जागरंयेचकुर्वंतिकर्मणामनसागिरा ॥ ४२ ॥ नतेषांपुनरावृत्तिर्ममलोकात्कथंचन ॥ प्रोत्साहयि

त्वालोकान्यःकुरुतेजागरंनिशि ॥ ४३ ॥ प्राप्नोतिचक्रवर्तित्वंसत्यंमेव्याहृतंसुत ॥ संमानिताःककुत्स्थेनरात्रौजागरकारिणः
॥ ४४ ॥ स्वशक्त्याचैवदानेनप्राप्तंराज्यंसुदुर्लभम् ॥ येकेचिद्गायकाविप्रावाद्यकानर्तकाश्चये ॥ ४५ ॥ नर्तकीसहितायांति
ममलोकेसनातने ॥ दुर्योनिषुगतैःसर्वैःकृत्वाजागरणंमम ॥ ४६ ॥ संप्राप्ताप्टथिवीशत्वंकामुकैर्मुनिसत्तम ॥ निष्कामामु
क्तिमापन्नाःश्वपचाद्याश्चजागरात् ॥ ४७ ॥ विवेकोनास्तिवर्णानांममजागरकारिणाम् ॥ नकलौपावनंध्यानंनकलौजाह्न
वीजलम् ॥ ४८ ॥ नकलौपावनंजाप्यंमुक्त्वैकंजागरंमम ॥ द्वादशीदिवसेप्राप्तेयेकुर्वंतिहिजागरम् ॥ ४९ ॥ तेधन्यास्तेकृ
तार्थावैकलिकालेनसंशयः ॥ नभूयान्मानुषेलोकेद्वादशीविमुखोनरः ॥ ५० ॥ अतीतान्वागतान्वापिपातयेन्नरकेहिसः ॥
वरमेकोगुणैर्युक्तःकिंजातैर्बहुभिःसुतैः ॥ ५१ ॥ द्वादशीजागरात्सर्वांस्तारयेद्योहिपूर्वजान् ॥ माहात्म्यंपठतेभक्त्यामयो
क्तंजागरोद्भवम् ॥ ५२ ॥ द्वादशीसंभवंपुत्रकुलानांतारयेच्छतम् ॥ अगम्यागमनेपापमभक्ष्यस्यापिभक्षणे ॥ ५३ ॥ पापं
विलयमायातिकृतेजागरणेसुत ॥ आज्ञानाद्यत्कृतंपापंज्ञात्वायत्पातकंकृतम् ॥ ५४ ॥ पूर्वजन्मार्जितंपापमिहजन्मानियत्कृ
तम् ॥ सिद्ध्यंतिसर्वकार्याणिमनसाचिंतितान्यपि ॥ ५५ ॥ द्वादश्यांवैचतुर्वक्त्ररात्रौजागरणेकृते ॥ द्वादशीजागरेणैवमुक्तिं
गच्छंतिमानवाः ॥ ५६ ॥ नतत्पुण्यंकुरुक्षेत्रेप्रयागेवसतांकलौ ॥ माहात्म्यंवसतांपुंसांयत्फलंद्वादशीषुच ॥ ५७ ॥ नाश्व

मेधसहस्रैस्तुतीर्थकोट्यवगाहनात् ॥ तत्फलंप्राप्यतेपुत्रद्वादशीजागरेकृते ॥ ५८ ॥ पठेद्वाशृणुयाद्वापिमाहात्म्यंद्वादशी
भवम् ॥ सर्वपापविशुद्धात्मासलभेच्छाश्वतींगतिम् ॥ ५९ ॥ सर्वेदुष्टाःसमस्ताश्चसौम्यास्तस्यसदाग्रहाः ॥ संततेर्नवि
योगस्तुद्वादशीयस्यकारणम् ॥ ६० ॥ ममकीर्तिरुचिर्नित्यंनविपद्येतकर्हिचित् ॥ रणेराजकुलेचैवसर्वदाविजयीभवेत् ॥
॥ ६१ ॥ धर्मोपरिमतिर्नित्यंभक्तिर्मयिसुनिर्मला ॥ पातकंनैवलिप्येतद्वादशीभक्तितोनरम् ॥ ६२ ॥ प्रेतत्वंनैवतस्यास्तिकृते
जागरणेमम ॥ एकादश्याविहीनस्यपरलोकगतिर्नहि ॥ ६३ ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनकलौकार्यंहितद्दिनम् ॥ ॥ इतिश्री
स्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येब्रह्मविष्णुसंवादेत्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ ततःप्रभातेद्वादश्यांकार्योमत्स्योत्सवोबुधैः ॥ मार्गशीर्षेशुक्लपक्षेयथाविध्युपचारतः ॥ १ ॥ अ
थमार्गशिरेमासेदशम्यांनियतात्मवान् ॥ कृत्वादेवार्चनंधीमानग्निकार्यंयथाविधि ॥ २ ॥ शुचिवासाःप्रसन्नात्माहव्यमन्नंसु
संस्कृतम् ॥ पक्त्वापंचपदेगत्वापुनःशौचंतुपादयोः ॥ ३ ॥ कृत्वाष्टांगुलमानंतुक्षीरवृक्षसमुद्भवम् ॥ भक्षयेद्दंतकाष्ठंतुततश्चाच
म्ययत्नतः ॥ ४ ॥ दृष्ट्वाकाशानिसर्वाणिध्यात्वावैमांगदाधरम् ॥ शंखचक्रगदापाणिंकिरीटंपीतवाससम् ॥ ५ ॥ प्रसन्नवद
नांभोजंसर्वलक्षणलक्षितम् ॥ ध्यात्वापुनर्जलंहस्तेगृहीत्वाभानुमध्यगम् ॥ ६ ॥ ध्यात्वार्घ्यंदापयेत्तत्रकरतोयेनमानवः ॥

एवमुच्चारयेद्वाचंतस्मिन्कालेचतुर्मुख ॥ ७ ॥ एकादश्यांनिराहारःस्थित्वाहनिपरेह्यहम् ॥ भोक्ष्यामिपुंडरीकाक्षशरणं
मेभवाच्युत ॥ ८ ॥ एवमुक्त्वाततोरात्रौममर्तेश्चसन्निधौ ॥ जपेन्नारायणायेतिस्वयंतत्रविधानतः ॥ ९ ॥ ततःप्रभाते
विमलांनदींगत्वासमुद्रगाम् ॥ इतरांवातडागंवागृहेवानियतात्मवान् ॥ १० ॥ आनीयमृत्तिकांशुद्धांमंत्रेणानेनमानवः ॥
वंदयेद्देवदेवेशंतदाशुद्धोभवेन्नरः ॥ ११ ॥ धारणंपोषणंत्वत्तोभूतानांदेवसर्वदा ॥ तेनसत्येनमेपापंयावन्मोचयसुव्रते ॥
॥ १२ ॥ ब्रह्मांडोदरतीर्थानिकरैःस्पृष्टानिदैवतैः ॥ तेनेमांमृत्तिकांस्पृष्टामालभामित्वयोद्धृताम् ॥ १३ ॥ त्वयिनित्यंरसाःसर्वे
स्थितावरुणसर्वदा ॥ तेनेमांमृत्तिकांप्लाव्यपूतांकुरुष्वमाचिरम् ॥ १४ ॥ एवंमृदंतथातोयंप्रसाद्यात्मानमालभेत् ॥ त्रिःकृ
त्वाशेषमृदयापिंडमालिप्यवैजले ॥ १५ ॥ तस्मिन्नरःसदासम्यङ्नक्रकच्छपचारतः ॥ स्नात्वाचावश्यकंकृत्वापुनर्ममगृहं
व्रजेत् ॥ १६ ॥ तत्राराध्यमहायोगिन्देवंनारायणंहरिम् ॥ केशवायनमःपादौकटिंदामोदरायच ॥ १७ ॥ जानुयुग्मंनृसिंहा
यउरःश्रीवत्सधारिणे ॥ कंठंकौस्तुभनाभायवक्षःश्रीपतयेतथा ॥ १८ ॥ त्रैलोक्यविजयायेतिबाहुंसर्वात्मनेशिरः ॥ रथांग
धारिणेवक्रंकरायेतिचवारिज ॥ १९ ॥ गंभीरायेतिचगदामंभोजंशांतमूर्तये ॥ एवमभ्यर्च्यदेवेशंदेवंनारायणंप्रभुम् ॥ २० ॥
॥ पुनस्तस्याग्रतःकुंभांश्चतुरःस्थापयेद्बुधः ॥ जलपूर्णान्समाल्यांश्चसितचंदनलेपितान् ॥ २१ ॥ चूतपल्लवसंयुक्तान्सित

वस्त्रावगुंठितान् ॥ छादितांस्ताम्रपात्रैश्चतिलपूर्णैःसकांचनैः ॥२२॥ चत्वारस्तुसमुद्राश्चकलशाःसंप्रकीर्तिताः ॥ तेषांमध्ये
शुभंपीठंस्थापयेद्वस्त्रगर्भितम् ॥ २३ ॥ तस्मिन्सुवर्णरौप्यंवाताम्रंवादारवंतथा ॥ अलाभेसर्वपात्राणांपालाशंपात्रमिष्यते
॥ २४ ॥ तोयपूर्णंचतत्कृत्वातस्मिन्पात्रेततोन्यसेत् ॥ सौवर्णंमत्स्यरूपंचकृत्वादेवंजनार्दनम् ॥ २५ ॥ देवदेवांगसंयुक्तं
श्रुतिस्मृतिविभूषितम् ॥ तत्रानेकविधैर्भक्ष्यैःफलैःपुष्पैश्चशोभितम् ॥ २६ ॥ गंधैर्धूपैश्चवस्त्रैश्चअर्चयित्वायथाविधि ॥ रसा
तलगतावेदायथादेवत्वयोद्धृताः ॥२७॥ मत्स्यरूपेणतद्वन्मांभवाद्उद्धरकेशव ॥ एवमुच्चार्यतस्याग्रेजागरंतत्रकारयेत् ॥२८॥
यथाविभवसारेणप्रभातेविमलेतथा ॥ चतुर्णांब्राह्मणानांचचतुरोदापयेद्घटान् ॥ २९ ॥ पूर्वंचबह्वृचेदद्याच्छांदोग्येदक्षिणं
तथा ॥ यजुःशाखान्वितेदद्यात्पश्चिमंघटमुत्तमम् ॥ ३० ॥ उत्तरंकामतोदद्यादेषएवविधिःस्मृतः ॥ ऋग्वेदःप्रीयतांपूर्वेसाम
वेदस्तुदक्षिणे ॥ ३१ ॥ यजुर्वेदःपश्चिमतोह्यथर्वश्चोत्तरेणतु ॥ अनेनक्रमयोगेनप्रीयतामितिवाचयेत् ॥ ३२ ॥ मत्स्यरूपं
तुसौवर्णंआचार्यायनिवेदयेत् ॥ गंधधूपादिवस्त्रैस्तुसंपूज्यविधिवत्क्रमात् ॥ ३३ ॥ यस्त्विमंसरहस्यंचमंत्रंणैवोपपादये
त् ॥ विधानंविधिवद्दत्वादाताकोटिगुणोत्तरम् ॥ ३४ ॥ प्रतिपद्यगुरुंयस्तुमोहाद्विप्रतिपद्यते ॥ सजन्मकोटिनरकेपच्यते
पुरुषाधमः ॥ ३५ ॥ विधानस्यप्रदातायोगुरुरित्युच्यतेबुधैः ॥ एवंदत्वाविधानेनद्वादश्यांमांसमर्चयेत् ॥ ३६ ॥ विप्रा

णांभोजनंदद्याद्यथाशक्त्याचदक्षिणाम् ॥ भूरिणापरमान्नेनततःपश्चात्स्वयंनरः ॥ ३७ ॥ भुंजीतसहितोविप्रैर्वाग्यतःसंय
तेंद्रियः ॥ अनेनविधिनायस्तुकुर्यान्मत्स्योत्सवंनरः ॥ ३८ ॥ तस्यपुण्यफलंचाग्रेशृणुसत्यवतांवर ॥ यदिवक्त्रसहस्राणां
सहस्राणिभवंतिहि ॥ ३९ ॥ आयुश्चब्रह्मणातुल्यंलभेद्यदिमहाव्रत ॥ तदावैह्यस्यधर्मस्यफलंकथयितुंभवेत् ॥ ४० ॥
यइमंश्रावयेद्भक्त्याद्वादशीकल्पमुत्तमम् ॥ शृणोतिवासपापैस्तुसर्वैरेवविमुच्यते ॥ ४१ ॥ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्ग
शीर्षमाहात्म्येविष्णुचतुर्मुखसंवादेमत्स्योत्सवकथनंनामचतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ येत्वयावैकृताःप्रश्नाःपूर्वंप्रश्नविदांवर ॥ तान्वर्णयिष्येक्रमशोनिशामयसुनिश्चितम् ॥ १ ॥ स
होमासेचदेवोवैकीर्तियुक्तोहिकेशवः ॥ तस्यपूजाप्रकर्तव्यायथापूर्वंप्रभाषितम् ॥ २ ॥ ब्राह्मणंकेशवंस्मृत्वातत्पत्नींकीर्तिमे
वच ॥ दंपतीविधिवत्पूज्यौवस्त्राभरणधेनुभिः ॥ ३ ॥ दंपतीपूजितौवत्सपूजितोहंनसंशयः ॥ तस्मादवश्यंसंपूज्यौदंपती
ममतुष्टिदौ ॥ ४ ॥ दानंचविविधंकार्यंममतुष्टिकरंपरम् ॥ गोदानंभूमिदानंचस्वर्णदानंविशेषतः ॥ ५ ॥ वस्त्रदानंतथाश
य्यातथालंकरणानिच ॥ सन्नदानंप्रकर्तव्यंममसंतोषकारकम् ॥ ६ ॥ सर्वेषामेवदानानांविशेषंचत्रिकंस्मृतम् ॥ वसुंधरा
तथाधेनुर्विद्यादानंतथैवच ॥ ७ ॥ दत्तेदानत्रिकेवत्सभवेत्प्रीतिर्ममातुला ॥ तस्मान्नरैस्तुकर्तव्यंसहोमासेत्रिकंशुभम् ॥ ८ ॥

स्नानस्यचविधिःसम्यक् पुरैवोक्तोमयानघ ॥ पूजास्नानंचदानंचविधिरेषनसंशयः ॥ ९ ॥ मार्गशीर्षेसमग्रंतुएकभक्तेन
यःक्षिपेत् ॥ भोजयेद्योद्विजान्भक्त्यासमुच्येद्व्याधिकिल्विषैः ॥ १० ॥ कृषिभागीबहुधनोबहुधान्यश्चजायते ॥ किमत्रब
हुनोक्तेनशृणुगुह्यंपरंमम ॥ ११ ॥ हुतभुग्ब्राह्मणश्चैववदनंममभानद ॥ ब्राह्मणाख्यंमुखंश्रेष्ठंनतथाहव्यवाहनः ॥ १२ ॥
ब्राह्मणाख्येमुखेपुत्रहुतंकोटिगुणंभवेत् ॥ अग्न्याख्यंब्राह्मणाधीनंस्वतंत्राब्राह्मणाःकिल ॥ १३ ॥ सशर्करंसर्पिर्युतंपायसं
शशिसन्निभम् ॥ होतव्यंब्राह्मणमुखेममतुष्टिकरंसुत ॥ १४ ॥ शुभमंडलमोदककोकरसंसुतफेनिकयाघृतपूरयुतम् ॥ यज
विप्रमुखेममतुष्टिकरंयदिचेच्छसिदारसुतादिसुखम् ॥ १५ ॥ कुमुदेनसमप्रभसौरभदंशुभभक्तयुतंत्वथमुद्गयुतम् ॥ सुरभी
कृतपुष्कलसर्पिसमंकुरुविप्रमुखेहवनंहिसहे ॥ १६ ॥ पयसासहसर्पिषिचक्कथितंबहुखारिकचारफलैःसितया ॥ सहकर्पुर
नारिफलेनसमंयुतशीकरकंसुतशुभ्रकरम् ॥ १७ ॥ व्यंजनानिचशुभ्राणिमनोज्ञानिप्रियाणिच ॥ कर्त्तव्यानिसहोमासे
ब्राह्मणार्थेचतुर्मुख ॥ १८ ॥ प्रियाशिखरिणीकार्याचान्यत्तेषांप्रियंचयत् ॥ कृत्वैवंभोजयेद्विप्रान् श्रद्धयापरयासुत ॥ १९ ॥
रसास्वादनपूर्वंहिभुंजतेवैयथायथा ॥ तथातथाममप्रीतिर्जायतेभुविदुर्लभा ॥ २० ॥ तस्मात्तातथाकार्यंयथातुष्यंतिब्राह्म
णाः ॥ तुष्टैस्तैश्चाप्यहंतुष्टोभवामीहनसंशयः ॥ २१ ॥ श्रद्धस्वत्वंचतुर्वक्त्रनतेमिथ्याब्रवीम्यहम् ॥ एतद्गुह्यंमयाप्रोक्तंश्रे

योर्थंतवमानद ॥ २२ ॥ आक्रोशयंतियदितेअथवाप्रहरंतिचेत् ॥ तथापितेनमस्यावैममप्रीत्याहिमानद ॥ २३ ॥ एवंका
र्येसदापुत्रमार्गशीर्षेविशेषतः ॥ यदुक्तंभवताब्रह्मन्भोक्तव्यंकिंशृणुष्वतत् ॥ २४ ॥ भोक्तव्यंममचोच्छिष्टंममभक्तिपराय
णैः ॥ पवित्रकरणंपुत्रपापिनामपिमुक्तिदम् ॥ २५ ॥ ममाशनस्यशेषंचयोभुनक्तिदिनेदिने ॥ सिक्थेसिक्थेभवेत्पुण्यंचां
द्रायणशतोद्भवम् ॥ २६ ॥ अवशिष्टंतथोच्छिष्टंभक्तानांभोजनद्वयम् ॥ नान्यद्वैभोजनंतेषांभुक्त्वाचांद्रायणंचरेत् ॥ २७ ॥
अनर्पयित्वायोभुंक्तेअन्नपानादिकंचयत् ॥ श्वानविष्ठासमंचान्नंपानंचमदिरासमम् ॥ २८ ॥ तस्मान्मामर्पयेत्पुत्रअन्नपाना
दिचौषधम् ॥ भक्षयेत्परयाभक्त्या अशुचेःशुचिकारकम् ॥ २९ ॥ तीर्थयज्ञादिकफलंकलिदोषविनाशनम् ॥ ममोच्छि
ष्टंसुगतिदमपिदुष्कृतकर्मणाम् ॥ ३० ॥ अन्येषांदैवतानांचनगृण्हीयाच्चभक्षितम् ॥ अभक्तानांचपक्वान्नंभुक्त्वाचनरकंव्र
जेत् ॥ ३१ ॥ वक्तव्यमेवयत्प्रोक्तंतच्छृणुष्वसमाहितः ॥ कथयिष्येतवप्रीत्या अपिगुह्यतरंमम ॥ ३२ ॥ ममनामप्रवक्तव्यं
सहैचैवविशेषतः ॥ कृष्णकृष्णेतिवक्तव्यंममप्रीतिकरंपरम् ॥ ३३ ॥ प्रतिज्ञैषाचमेपुत्रनजानंतिसुरासुराः ॥ मनसाकर्म
णावाचायोमेशरणमागतः ॥ ३४ ॥ सहिसर्वामवाप्नोतिकामनामिहलौकिकीम् ॥ सर्वोत्कृष्टंचवैकुंठंमत्प्रियांकमलामपि ॥
॥ ३५ ॥ कृष्णकृष्णेतिकृष्णेतियोमांस्मरतिनित्यशः ॥ जलंभित्त्वायथापद्मंनरकादुद्धराम्यहम् ॥ ३६ ॥ विनोदेनापिदंभेन

मौढ्याल्लोभाच्छलादपि ॥ योमांभजतिसोवत्समद्भक्तोनावसीदति ॥ ३७॥ येवैपठतिकृष्णेतिमरणेपर्युपस्थिते ॥ यदि
पापयुताःपुत्रनपश्यंतियमंक्वचित् ॥ ३८॥ पूर्वेवयसिपापानिकृतान्यपिचकृत्स्नशः ॥ अंतकालेचकृष्णेतिस्मृत्वामामेत्यसं
शयम् ॥ ३९ ॥ नमःकृष्णायमहतेविवशोपिवदेद्यदि ॥ ध्रुवंपदमवाप्नोतिमरणेपर्युपस्थिते ॥ ४० ॥ श्रीकृष्णेतिकृतोच्चारे
प्राणैर्यदिवियुज्यते ॥ दूरस्थःपश्यतिचतंस्वर्गतंप्रेतनायकः ॥ ४१ ॥ श्मशानेयदिरथ्यायांकृष्णकृष्णेतिजल्पति ॥ म्रियते
यदिचेत्पुत्रमामेवैतिनसंशयः ॥ ४२ ॥ दर्शनान्ममभक्तानांमृत्युमाप्नोतियःक्वचित् ॥ विनामत्स्मरणात्पुत्रमुक्तिमेतिसमा
नवः ॥ ४३ ॥ पापानलस्यदीप्तस्यभयंमाकुरुपुत्रक ॥ श्रीकृष्णनाममेघोत्थैःसिच्यतेनीरबिंदुभिः ॥ ४४ ॥ कलिकालभु
जंगस्यतीक्ष्णदंष्ट्रस्यकिंभयम् ॥ श्रीकृष्णनामदारूत्थवह्निदग्धःसनश्यति ॥ ४५ ॥ पापपावकदग्धानांकर्मचेष्टावियोगि
नाम् ॥ भेषजंनास्तिमर्त्यानांश्रीकृष्णस्मरणंविना ॥ ४६ ॥ प्रयागेवैयथागंगाशुक्लतीर्थेचनर्मदा ॥ सरस्वतीकुरुक्षेत्रेतद्व
च्छ्रीकृष्णकीर्तनम् ॥ ४७ ॥ भवांभोधिनिमग्नानांमहापापोर्मिपातिनाम् ॥ नगतिर्मानवानांचश्रीकृष्णस्मरणंविना ॥ ४८ ॥
मृत्युकालेऽपिमर्त्यानांपापिनांतदनिच्छताम् ॥ गच्छतांनास्तिपाथेयंश्रीकृष्णस्मरणंविना ॥ ४९ ॥ तत्रपुत्रगयाकाशीपु
ष्करंकुरुजांगलम् ॥ प्रत्यहंमंदिरेयस्यकृष्णकृष्णेतिकीर्तनम् ॥ ५० ॥ जीवितंजन्मसाफल्यंसुखंतस्यैवसार्थकम् ॥ सततं

रसनायस्यकृष्णकृष्णेतिजल्पति ॥ ५१ ॥ सकृदुच्चरितंयेनहरिरित्यक्षरद्वयम् ॥ बद्धःपरिकरस्तेनमोक्षायगमनंप्रति ॥
॥ ५२ ॥ नाम्नोस्ययावतीशक्तिःपापनिर्दहनेमम ॥ तावत्कर्तुंनशक्नोतिपातकंपातकीजनः ॥ ५३ ॥ नापविद्धंभवेत्तस्यशरी
रंनैवमानसम् ॥ नपापंनचवैक्लव्यंकृष्णकृष्णेतिकीर्तनात् ॥ ५४ ॥ श्रीकृष्णेतिवचःपथ्यंनत्यजेद्यःकलौनरः ॥ पापामयोवै
नभवेत्कलौतस्यैवमानसे ॥ ५५ ॥ श्रीकृष्णेतिप्रजल्पंतंदक्षिणाशापतिर्नरम् ॥ श्रुत्वामार्जयतेपापंतस्यजन्मशतार्जितम् ॥
॥ ५६ ॥ चांद्रायणशतैःपापंपराकाणांसहस्रकैः ॥ यन्नापयातितद्यातिकृष्णकृष्णेतिकीर्तनात् ॥५७॥ नान्याभिर्नामकोटी
भिस्तोषोममभवेत्क्वचित् ॥ श्रीकृष्णेतिकृतोच्चारेप्रीतिरेवाधिकाधिका ॥ ५८ ॥ चंद्रसूर्योपरागैस्तुकोटीभिर्यत्फलंस्मृतं ॥
तत्फलंसमवाप्नोतिकृष्णकृष्णेतिकीर्तनात् ॥ ५९ ॥ गुरुदाराभिगमनंहेमस्तेयादिपातकम् ॥ श्रीकृष्णकीर्तनाद्यातिघर्मत
प्तंहिमंयथा ॥ ६० ॥ युक्तोयदिमहापापैरगम्यागमनादिभिः ॥ मुच्यतेचांतकालेपिसकृच्छ्रीकृष्णकीर्तनात् ॥ ६१ ॥ अ
विशुद्धमनायस्तुविनाप्याचारवर्तनात् ॥ प्रेतत्वंसोपिनाप्नोतिअंतश्रीकृष्णकीर्तनात् ॥ ६२ ॥ मुखेभवतुमाजिह्वासतीया
तुरसातलम् ॥ नसाचेत्कलिकालेयाश्रीकृष्णगुणवादिनी ॥ ६३ ॥ स्ववक्त्रेपरवक्त्रेचवंद्याजिह्वाप्रयत्नतः ॥ कुरुतेयाकलौ
पुत्रश्रीकृष्णगुणकीर्तनम् ॥ ६४ ॥ पापवल्लीमुखेतस्यजिह्वारूपेणकीर्त्यंते ॥ यानवक्तिदिवारात्रौश्रीकृष्णगुणकीर्तनम् ॥

॥ ६५ ॥ पततांशतखंडातुसाजिह्वारोगरूपिणी ॥ श्रीकृष्णकृष्णकृष्णेतिश्रीकृष्णेतिनजल्पति ॥६६ ॥ श्रीकृष्णनाममाहा
त्म्यंप्रातरुत्थाययःपठेत् ॥ तस्याहंश्रेयसांदाताभवाम्येवनसंशयः ॥ ६७ ॥ श्रीकृष्णनाममाहात्म्यंत्रिसंध्यंहिपठेत्तुयः॥
सर्वान्कामानवाप्नोतिसमृतःपरमांगतिम् ॥ ६८ ॥ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येश्रीविष्णुचतुर्मुखसंवादे
श्रीकृष्णनामवर्णनंनामपंचदशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ ॥ ॥ छ ॥ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ शृणुध्यानंचतुर्वक्त्रवक्ष्यामिप्रीतमानसः ॥ श्रुतेनैवचसौभाग्यंलभतेमानवोभुवि ॥ १ ॥ अथश्री
मदुद्यानसंवीतहैमस्थलोद्भासिरत्नस्फुरन्मंडपांतः ॥ लसत्कल्पवृक्षोदितोद्दीप्तरत्नस्थलाधिष्ठितांभोजपीठाधिरूढम् ॥
॥ २ ॥ महानीलनीलाभमत्यंतबालंगुडस्निग्धवक्रांतविस्रस्तकेशम् ॥ अलिव्रातपर्याकुलोत्फुल्लपद्मप्रमुग्धाननंश्रीमदिं
दीवराक्षम् ॥ ३ ॥ चलत्कुंडलोल्लासितोत्फुल्लगल्लंसुघोणंसुशोणाधरंसुस्मितास्यम् ॥ अनेकोल्लसत्कंठभूषालसंतंवहंतंनखं
पौंडरीकंसुनेत्रम् ॥ ४ ॥ समुद्भूसरोरःस्थलंधेनुधूल्यासुपुष्टांगमष्टापदाकल्पदीप्तम् ॥ कटीरस्थलेचारुजंघोरुयुग्मेपिनद्धंक
णत्किंकिणीजालदाम्ना ॥ ५ ॥ हसंतंलसद्बंधुजीवप्रसूनप्रभापाणिपादांबुजोदारकांत्या ॥ करेदक्षिणेपायसंवामहस्तेंद ॥२७॥
धानंनवंशुद्धहय्यंगवीनम् ॥ ६ ॥ महीभारभूतामरारातियूथानलंपूतनादीन्निहंतुंप्रवृत्तम् ॥ प्रभुंगोपिकागोपवृंदेनवीतंसु

रेंद्रादिभिर्वंदितंदेवदेवम् ॥ ७ ॥ प्रगेपूजयित्वात्वनुस्मृत्यकृष्णंभुजंगेंद्रवज्राादिभिर्भक्तिनम्रः ॥ सितांभोजहय्यंगवीनैश्च
दध्नाविमिश्रेणदुग्धेनसंप्रीणयेत्तम् ॥ ८ ॥ इतिप्रातरेवार्चयेदच्युतंयोनरःप्रत्यहंशश्वदास्तिक्ययुक्तः ॥ लभेत्सोचिरेणैवल
क्ष्मींसमग्रामिहप्रेत्यशुद्धंपरंधामभूयात् ॥ ९ ॥ मंत्रश्चोक्तःपुरापुत्रआदौलोकमनोहरः ॥ श्रीमद्दामोदराख्योहिशृणुतस्या
धिकारिणः ॥ १० ॥ अयोग्यायनदातव्योमंत्रराजस्त्वयासुत ॥ यत्नेनगोपनीयंचरहस्यंशीघ्रसिद्धिदम् ॥ ११ ॥ अलसं
मलिनंक्लिष्टंदंभमोहसमन्वितम् ॥ दरिद्रंरोगिणंक्रुद्धंरागिणंभोगलालसम् ॥ १२ ॥ असूयामत्सरग्रस्तंशठंपरुषवादिनम् ॥
अन्यायेनार्जितधनंपरदाररतंसदा ॥ १३ ॥ विदुषांवैरिणंनित्यमज्ञंपंडितमानिनम् ॥ भ्रष्टव्रतंक्लिष्टवृत्तिंपिशुनंदुष्टमानस
म् ॥ १४ ॥ बह्वाशिनंक्रूरचेष्टमग्रगण्यंदुरात्मनाम् ॥ कृपणंपापिनंरौद्रमाश्रितानांभयंकरम् ॥ १५ ॥ एवमादिगुणैर्युक्तंशिष्यं
नैवपरिग्रहेत् ॥ गृण्हीयाद्यदितद्दोषःप्रायोगुरुमुपस्पृशेत् ॥ १६ ॥ अमात्यदोषोराजानंजायादोषःपतिंयथा ॥ तथाशिष्य
कृतोदोषोगुरुंप्राप्नोत्यसंशयम् ॥ १७ ॥ तस्माच्छिष्यंगुरुर्नित्यंपरीक्ष्यैवपरिग्रहेत् ॥ कायेनमनसावाचागुरुशुश्रूषणेरतम्
॥ १८ ॥ अस्तेयवृत्तिमास्तिक्ययुक्तंमोक्षकृतोद्यमम् ॥ ब्रह्मचर्यरतंनित्यंदृढव्रतमकल्मषम् ॥ १९ ॥ प्रसन्नहृदयंशुद्धमशठं
विमलाशयम् ॥ परोपकारनिरतंस्वार्थेचविगतस्पृहम् ॥ २० ॥ स्वचित्तवित्तदेहैस्तुपरितोषकरंगुरोः ॥ आश्रितानांतथापुत्र

परितोषकरंशुचिम् ॥ २१ ॥ ईदृग्विधायशिष्यायमंत्रंदद्यात्तुनान्यथा ॥ यद्यन्यथावदेत्तस्मिन्देवताशापआपतेत् ॥२२॥ शृ
णुपुत्रप्रवक्ष्यामिगुरोरपिचलक्षणम् ॥ एभिस्तुलक्षणैर्युक्तोगुरुरेवभवेन्नृणाम् ॥ २३ ॥ ममचेताःप्रशांतात्माविमन्युश्चसु
हृन्नृणाम् ॥ साधुर्महान्समोलोकेसगुरुःपरिकीर्तितः ॥ २४ ॥ ममव्रतधरोनित्यंवैष्णवानांसुसंमतः ॥ मदाश्रयकथासक्तो
ममोत्सवरतःसदा ॥ २५ ॥ कृपासिंधुःसुपूर्णार्थःसर्वसत्त्वोपकारकः ॥ निःस्पृहःसर्वतःसिद्धःसर्वविद्याविशारदः ॥ २६ ॥
सर्वसंशयसंछेत्तानलसोगुरुराहृतः ॥ ब्राह्मणःसर्वकालज्ञःकुर्यात्सर्वेष्वनुग्रहम् ॥ २७ ॥ पूर्वोक्तलक्षणैर्युक्तःशिष्यईदृग्वि
धोगुरोः ॥ गृण्हीयात्पुत्रतन्मंत्रंमार्गशीर्षेमदायने ॥ २८ ॥ वैष्णवानांव्रतानांचकुर्यात्स्वीकरणंबुधः ॥ मत्प्रियंशृणुयाच्छ
श्वच्छ्रीमद्भागवतंपरम् ॥ २९ ॥ श्रीमद्भागवतंनामपुराणंलोकविश्रुतम् ॥ शृणुयाच्छ्रद्धयायुक्तोममसंतोषकारणम् ॥ ३० ॥
नित्यंभागवतंयस्तुपुराणंपठतेनरः ॥ प्रत्यक्षरंभवेत्तस्यकपिलादानजंफलम् ॥ ३१ ॥ श्लोकार्धंश्लोकपादंवानित्यंभागव
तोद्भवम् ॥ पठतेशृणुयाद्यस्तुगोसहस्रफलंलभेत् ॥ ३१ ॥ यःपठेत्प्रयतोनित्यंश्लोकंभागवतंसुत ॥ अष्टादशपुराणानांफ
लमाप्नोतिमानवः ॥ ३२ ॥ नित्यंममकथायत्रतत्रातिष्ठंतिवैष्णवाः ॥ कलिबाह्यानरास्तेवैयेर्चयंतिसदामम ॥ ३३ ॥ वैष्ण
वानांतुशास्त्राणियेर्चयंतिगृहेनराः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्ताभवंतिसुरवंदिताः ॥ ३४ ॥ येर्चयंतिगृहेनित्यंशास्त्रंभागवतंक

लौ ॥ आस्फोटयंतिवल्गन्तितेषांप्रीतोभवाम्यहम् ॥ ३५ ॥ यावद्दिनानिहेपुत्रशास्त्रंभागवतंगृहे ॥ तावत्पिबंतिपितरः
क्षीरंसर्पिर्मधूदकम् ॥ ३६ ॥ यच्छंतिवैष्णवेभक्त्याशास्त्रंभागवतंहिये ॥ कल्पकोटिसहस्राणिममलोकेवसंतिते ॥ ३७ ॥
येर्चयंतिसदागेहेशास्त्रंभागवतंनराः ॥ प्रीणितास्तैश्चविबुधायावदाभूतसंप्लवम् ॥ ३८ ॥ श्लोकार्धंश्लोकपादंवावरंभागव
तंगृहे ॥ शतशोऽथसहस्रैश्चकिमन्यैःशास्त्रसंग्रहैः ॥ ३९ ॥ नयस्यतिष्ठतेशास्त्रंगृहेभागवतंकलौ ॥ नतस्यपुनरावृत्तिर्या
म्यपाशात्कदाचन ॥ ४० ॥ कथंसवैष्णवोज्ञेयःशास्त्रंभागवतंकलौ ॥ गृहेनतिष्ठतेयस्यश्वपचादधिकोहिसः ॥ ४१ ॥ सर्व
स्वेनापिलोकेशकर्तव्यःशास्त्रसंग्रहः ॥ वैष्णवैस्तुसदाभक्त्यातुष्ट्यर्थंममपुत्रक ॥ ४२ ॥ यत्रयत्रभवेत्पुण्यंशास्त्रंभागवतंक
लौ ॥ तत्रतत्रसदैवाहंभवामित्रिदशैःसह ॥ ४३ ॥ तत्रसर्वाणितीर्थानिनदीनदसरांसिच ॥ यज्ञाःसप्तपुरीनित्यंपुण्याःसर्वे
शिलोच्चयाः ॥ ४४ ॥ श्रोतव्यंममशास्त्रंहियशोधर्मजयार्थिना ॥ पापक्षयार्थंलोकेशमोक्षार्थंधर्मबुद्धिना ॥ ४५ ॥ श्रीम
द्भागवतंपुण्यमायुरारोग्यपुष्टिदम् ॥ पठनाच्छ्रवणाद्वापिसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ ४६ ॥ नशृण्वंतिनहृष्यंतिश्रीमद्भागवतंपर
म् ॥ सत्यंसत्यंहिलोकेशतेषांस्वामीसदायमः ॥ ४७ ॥ नगच्छतियदामर्त्यःश्रोतुंभागवतंसुत ॥ एकादश्यांविशेषेणनास्ति
पापरतस्ततः ॥ ४८ ॥ श्लोकंभागवतंचापिश्लोकार्धंपादमेववा ॥ लिखितंतिष्ठतेयस्यगृहेतस्यवसाम्यहम् ॥ ४९ ॥ सर्वाश्र

माभिगमनंसर्वतीर्थावगाहनम् ॥ नतथापावनंनॄणांश्रीमद्भागवतंयथा ॥ ५० ॥ यत्रयत्रचतुर्वक्त्रश्रीमद्भागवतंभवेत् ॥
गच्छामितत्रतत्राहंगौर्यथासुतवत्सला ॥ ५१ ॥ मत्कथावाचकंनित्यंमत्कथाश्रवणेरतम् ॥ मत्कथाप्रीतमनसंनाहंत्यक्ष्या
मितंनरम् ॥ ५२ ॥ श्रीमद्भागवतंपुण्यंदृष्ट्वानोत्तिष्ठतेहियः ॥ सांवत्सरंतस्यपुण्यंविलयंयातिपुत्रक ॥ ५३ ॥ श्रीमद्भागवतं
दृष्ट्वाप्रत्युत्थानाभिवादनैः ॥ सन्मानयेततंदृष्ट्वाभवेत्प्रीतिर्ममातुला ॥ ५४ ॥ दृष्ट्वाभागवतंदूरात्प्रक्रमेत्संमुखंहियः ॥
पदेपदेश्वमेधस्यफलंप्राप्नोत्यसंशयम् ॥५५॥ उत्थायप्रणमेद्योवैश्रीमद्भागवतंनरः ॥ धनंपुत्रांस्तथादारान्भक्तिंचप्रददाम्य
हम् ॥५६॥ महाराजोपचारैस्तुश्रीमद्भागवतंसुत ॥ शृण्वंतियेनराभक्त्यातेषांवश्योभवाम्यहम् ॥५७॥ ममोत्सवेषुसर्वेषुश्री
मद्भागवतंपरम् ॥ शृण्वंतियेनराभक्त्याममभेदेनसुव्रत ॥ ५८ ॥ वस्त्रालंकरणैःपुष्पैर्धूपदीपोपहारकैः ॥ वशीकृतोदृढं
वत्ससत्स्त्रियःसत्पतिर्यथा ॥ ५९ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येश्रीविष्णुचतुर्मुखसंवादेषोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥
॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ कस्मिन्क्षेत्रेहिदेवेशमार्गशीर्षोऽधिकःस्मृतः ॥ किंफलंचभवेत्तस्मिन्नेतत्सर्वंवदप्रभो ॥ १ ॥ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ ॥ मथुरेतिसुविख्यातमस्तिक्षेत्रंपरंमम ॥ सुरम्याचप्रशस्ताचजन्मभूमिःप्रियामम ॥ २ ॥ पदेपदेती
र्थफलंमथुरायांचतुर्मुख ॥ यत्रयत्रनरःस्नातोमुच्यतेघोरकिल्बिषात् ॥ ३ ॥ सर्वधर्मविहीनानांपुरुषाणांदुरात्मनाम् ॥ न

रकार्तिहरापुत्रमथुरापापनाशिनी ॥ ४ ॥ कृतघ्नश्च्सुरापश्चचौरोभग्नव्रतस्तथा ॥ मथुरांप्राप्यमनुजोमुच्यतेघोरपातका
त् ॥ ५ ॥ सूर्योदयेतमोनश्येद्यथावज्रभयान्नगाः ॥ तार्क्ष्यंदृष्ट्वायथासर्पामेघावातहतायथा ॥ ६ ॥ तत्त्वज्ञानाद्यथादुःखंहरिं
दृष्ट्वायथागजाः ॥ तथापापानिनश्यंतिमथुरादर्शनात्सुत ॥ ७ ॥ श्रद्धयाभक्तियुक्तस्तुदृष्ट्वामधुपुरींनरः ॥ ब्रह्महापिविशु
ध्येतकिंपुनस्त्वन्यपातकी ॥ ८ ॥ मथुरांस्नातुकामस्यगच्छतस्तुपदेपदे ॥ निराशानिव्रजंत्येवपापानिचशरीरतः ॥ ९ ॥ अ
नुषंगेणगच्छंतिवाणिज्येनापिसेवया ॥ मथुरास्नानमात्रेणपापंत्यक्त्वादिवंव्रजेत् ॥ १० ॥ नामापिगृण्हतामस्याःसदैवलं
नसंशयः ॥ सदाकृतयुगंतत्रसदाचैवोत्तरायणम् ॥ ११ ॥ यःशृणोतिचतुर्वक्त्रमाथुरंममर्मंदिरम् ॥ अन्येनोच्चारितेसद्यःसो
पिपापात्प्रमुच्यते ॥ १२ ॥ त्रिरात्रमपियेतत्रवसंतिमनुजाःसुत ॥ तेषांपुनंतिसंदृष्टास्पृष्टाश्चरणरेणवः ॥ १३ ॥ यथातृणस
मूहंतुज्वालयंतिस्फुलिंगकाः ॥ तथामहांतिपापानिदहतेमथुरापुरी ॥ १४ ॥ स्नानेनसर्वतीर्थानांयःस्यात्सुकृतसंचयः ॥ त
तोधिकतरंप्रोक्तामथुरासर्वमंडले ॥ १५ ॥ चतुर्णामपिवेदानांपुण्यमध्ययनाच्चयत् ॥ तत्पुण्यंजायतेतत्रमथुरांस्मरतांनृणा
म् ॥ १६ ॥ अन्यत्रहिकृतंपापंतीर्थमासाद्यनश्यति ॥ तीर्थेषुयत्कृतंपापंवज्रलेपोभविष्यति ॥ १७ ॥ मथुरायांकृतंपापंमथु
रायांप्रणश्यति ॥ धर्मार्थकाममोक्षाख्यांस्थितातत्रलभेन्नरः ॥ १८ ॥ अन्यत्रदशभिर्वर्षैःप्रारब्धंभुज्यतेहियत् ॥ किल्बिषं

चचतुर्वक्रमाथुरेदशभिर्दिनैः ॥ १९ ॥ दिविनैवनपातालेनांतरिक्षेनमानुषे ॥ समंतुमथुरायाहिप्रियंममसदैवहि ॥ २० ॥
सर्वेषामेवतीर्थानांमाथुरंपरमंमहत् ॥ बालक्रीडनरूपाणिकृतानिसहगोपकैः ॥ २१ ॥ त्रिंशद्वर्षसहस्राणित्रिंशद्वर्षशतानि
च ॥ यत्फलंभारतेवर्षेतत्फलंमथुरांस्मरन् ॥ २२ ॥ सन्निहत्यांतुयत्पुण्यंराहुग्रस्तेदिवाकरे ॥ ततोधिकंलभेत्पुत्रमथुरायांदि
नेदिने ॥ २३ ॥ पूर्णेवर्षसहस्रेतुतीर्थराजेतुयत्फलम् ॥ तत्फलंलभतेपुत्रसहोमासेमधोःपुरे ॥ २४ ॥ पूर्णेवर्षसहस्रेतुवा
राणस्यांचयत्फलम् ॥ तत्फलंलभतेपुत्रमथुरायांसहोदिने ॥२५॥ गोदावरीद्वारकयोर्नरोयःक्षेत्रेकुरूणांक्षितिदायकोयः ॥
षण्मासकात्साधयतेगयायांसमंभवेन्नोदिनमेकमाथुरम् ॥ २६॥ नद्वारकाकाशिकांचीनमायागदाधरोयस्यसमंनतीर्थम्॥
संतर्पितायद्यमुनाजलेनवांछंतिनोवैपितरःपिंडदानम् ॥ २७ ॥ मथुरायांप्रकुर्वंतिपुरीसाधारणीदृशम् ॥ येनरास्तेपिवि
ज्ञेयाःपापराशिभिरन्विताः ॥ २८॥ नदृष्टामथुरायेनदिदृक्षायस्यजायते ॥ यत्रतत्रमृतस्यापिमाथुरेजन्मजायते ॥ २९ ॥
भूमेरजांसिगणयेत्कालेनापिचतुर्मुख ॥ माथुरेयानितीर्थानितेषांसंख्यानविद्यते ॥ ३० ॥ कुरुभोःकुरुभोवासंमथुराख्यांपु
रींप्रति ॥ वसामिसततंतस्यांगोपकन्याभिरावृतः ॥ ३१ ॥ रेरेसंसारमग्नाश्चशिष्यामेशृणुतापरे ॥ यदीच्छथसुखंसांद्रंवा
संकुरुतमत्पुरीम् ॥ ३२ ॥ अहोलोकोमहानंधोनेत्रयुक्तोनपश्यति ॥ माथुरेविद्यमानेपिसंसृतिंभजतेसदा ॥ ३३ ॥ मानुषीं

योनिमतुलांलब्ध्वाभाग्यस्ययोगतः ॥ वृथैवायुर्गतंतेषांनदृष्टामथुरापुरी ॥ ३४ ॥ अहोमतेःसुदौर्बल्यमहोभाग्यस्यदुर्वि
धिः ॥ अहोमोहस्यमहिमामथुरानैवसेव्यते ॥ ३५ ॥ मथुरांतुपरित्यज्ययोन्यत्रकुरुतेमतिम् ॥ मूढोभ्रमतिसंसारेमोहितो
ममामायया ॥ ३६ ॥ मथुरामपिसंप्राप्ययोन्यत्रकुरुतेस्पृहाम् ॥ दुर्बुद्धेस्तस्यकिंज्ञानंसोऽज्ञानेनविजृंभितः ॥ ३७ ॥ मा
त्रापित्रापरित्यक्तायेत्यक्तानिजबंधुभिः ॥ येषांक्कापिगतिर्नास्तितेषांममपुरीगतिः ॥ ३८ ॥ पापराशिभिराक्रांतायेदारि
द्र्यपराजिताः ॥ येषांक्कापिगतिर्नास्तितेषांममपुरीगतिः ॥ ३९ ॥ सारात्साररतरंस्थानंगुह्याद्गुह्यतरंपरम् ॥ गतिमन्वेषमा
णानांमथुरापरमागतिः ॥ ४० ॥ नतत्पुण्यैर्नतद्दानैर्नतपोभिर्नतुस्तवैः ॥ नलभ्यंविविधैर्योगैर्लभ्यंमदनुभावतः ॥ ४१ ॥
मयियेषांस्थिराभक्तिर्भूयसीयेषुमत्कृपा ॥ तेषामेवहिधन्यानांमथुरायांभवेद्गतिः ॥ ४२ ॥ यागतिर्योगयुक्तस्यब्रह्मज्ञस्यम
नीषिणः ॥ सागतिस्त्यजतःप्राणान्मथुरायांनरस्यच ॥ ४३ ॥ काश्यादिपुर्यौयदिसंतिलोकेतासांतुमध्येमथुरैवधन्या ॥
याजन्ममौंजीव्रतमुक्तिदानैर्नृणांचतुर्धाविदधातिमुक्तिम् ॥ ४४ ॥ नयोगैर्यागतिर्लभ्यामन्वंतरशतैरपि ॥ अन्यत्रहेलया
सात्रलभ्यतेमत्प्रसादतः ॥ ४५ ॥ नपापेभ्योभयंयत्रनभयंयत्रवैयमात् ॥ नगर्भवासभीर्यत्रतत्क्षेत्रंकोनसंश्रयेत् ॥ ४६ ॥
मथुरायांचयत्पुण्यंतत्पुण्यस्यफलंश्टृणु ॥ मथरायांसमासाद्यमथुरायांमृताहिये ॥ ४७ ॥ अपिकीटपतंगाद्याजायंतेतेचतु

भुजाः॥ कूलात्पतंतियेवृक्षास्तेपियांतिपरांगतिम् ॥ ४८॥ मूकाजडांधबधिरास्तपोनियमवर्जिताः॥ कालेनैवमृतायेचम
मलोकंव्रजंतिते॥ ४९॥ सर्पदष्टाःपशुहताःपावकांबुविनाशिताः ॥ लब्धापमृत्यवोयेचमाथुरेममलोकगाः ॥ ५० ॥ सत्यं
सत्यंमुनिश्रेष्ठब्रुवेशपथपूर्वकम् ॥ सर्वाभीष्टप्रदंनान्यन्मथुरायाःसमंक्कचित् ॥ ५१ ॥ त्रिवर्गदाकामिनांयामुमुक्षूणांचमु
क्तिदा॥ भक्तीच्छोर्भक्तिदाकस्तांमथुरांनाश्रयेद्बुधः ॥ ५२ ॥ एतादृशीमधुपुरीकर्त्तव्यामार्गशीर्षके॥ तस्याभावेपुष्करंहिक
र्तव्यंविधिपूर्वकम्॥ ५३॥ ज्येष्ठंहिब्रह्मणःकुंडंमध्यंकुंडंचवैष्णवम्॥ कनिष्ठंरुद्रदैवत्यमितिजानीहिबुद्धिमन् ॥ ५४ ॥ एषु
स्नानंचदानंचश्राद्धंचविधिपूर्वकम्॥ पूजाचमहतीकार्याममप्रीतिकरासुत॥५५॥ पूर्णायातुभवेत्पुत्रसहोमासेममप्रिया ॥
तस्यांयक्रियतेपुण्यंममप्रीतिकरंभवेत् ॥ ५६ ॥ गोदानमन्नदानंचहेमदानंचपुत्रक ॥ धरादानंचकर्तव्यंपूर्णायांविधिपूर्व
कम्॥ ५७॥ सहोमासेहिपूर्णायांसद्मदानंचकारयेत् ॥ यत्किंचित्क्रियतेपूर्णेतदक्षय्यफलंभवेत्॥ ५८॥ ब्रह्मभोज्यंहिकर्त
व्यंयथाविभवसारतः॥ पूर्णायामेवकर्तव्यउत्सवोव्रतपूर्त्तये ॥ ५९॥ यादृशीमथुरापुत्रसहोमासेममप्रिया॥ नतथातीर्थरा
जाद्यास्तदभावेचपुष्करम् ॥ ६० ॥ पुष्करेमथुरायांवैपूर्णाकार्याविचक्षणैः ॥ यत्रकुत्रापिवाकार्याविधियुक्ताचपूर्णिमा ॥ ॥३१॥
॥ ६१॥ स्नानंदानंतथापूजांपूर्णायांनकरोतियः॥ षष्टिवर्षसहस्राणिपच्यतेरौरवादिषु ॥ ६२॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनमान्या

पूर्णाविचक्षणैः ॥ मार्गशीर्षेणसंयुक्ता अनंतफलदायिनी ॥ ६३ ॥ यथामेकथितंवत्समार्गशीर्षंममप्रियम् ॥ करोतियोनरो
भक्त्यातस्यपुण्यफलंशृणु ॥ ६४ ॥ तीर्थायुतेषुयत्पुण्यंयत्पुण्यंव्रतकोटिभिः ॥ सर्वयज्ञेषुयत्पुण्यंतत्पुण्यंसमवाप्नुयात् ॥
॥ ६५ ॥ अपुत्रोलभतेपुत्रंनिर्धनोधनमेवच ॥ विद्यार्थीचतथाविद्यांरूपार्थीरूपमाप्नुयात् ॥ ६६ ॥ ब्राह्मणोब्रह्मवर्चस्वी
क्षत्रियोविजयीभवेत् ॥ वैश्योनिधिपतिलंचशूद्रःशुद्ध्येतपातकात् ॥ ६७ ॥ यद्दुर्लभंचदुष्प्राप्यंत्रिषुलोकेषुमानद ॥ तत्सर्वं
प्राप्नुयान्मर्त्यःसहोमासेनसंशयः ॥ ६८ ॥ यद्यप्येतेषुकामेषुसक्तायेमानवाःसुत ॥ तुष्टाह्यंतेचतुर्वक्त्रनकामाहंमहभुज ॥
॥ ६९ ॥ सुदुर्लभाहिसद्भक्तिर्ममवश्यकरीशुभा ॥ सावैसंप्राप्यतेपुत्रसहोमासेकृतेतथा ॥ ७० ॥ ममप्रीतिकरंमासंसर्व
दाममवल्लभम् ॥ सर्वंसंप्राप्यतेमुष्मान्मत्प्रसादाच्चतुर्मुख ॥ ७१ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेमार्गशीर्षमाहात्म्येश्रीविष्णुचतुर्मु
खसंवादेषोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ इति मार्गशीर्षमाहात्म्यम् ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ शुभंभवतु ॥

इदं स्कंधपुराणान्तर्गतं मार्गशीर्षमाहात्म्यं श्रीकृष्णदासात्मजगङ्गाविष्णुखेमराजाभ्यां स्वकीये "श्रीवेङ्कटेश्वरमुद्रालये"
वसुखेभेन्दु (१८०८) मिते शालिवाहनाब्दे वङ्कचब्ध्यङ्कभू (१९४३) मितेवैक्रमाब्देऽङ्कितम्.

मुम्बय्यां श्रीवेंकटेश्वरमुद्रालये क्रय्यपुस्तकानि,

	रु०	आ०
भागवतमाहात्म्यम्		७
एकादशीमाहात्म्यं टिप्पणसमेतम्		१०
कार्तिकमाहात्म्यं पद्मपुराणस्थम्		८
कार्तिकमाहात्म्यं सनत्कुमारप्रोक्तम्		१०
चातुर्मास्यमाहात्म्यम्		८
पुष्करमाहात्म्यम्		८
बदरीनारायणमाहात्म्यम्		६
मार्गशीर्षमाहात्म्यम्		६
माघमाहात्म्यम्		१०
चैत्रमाहात्म्यम्	१	
वैशाखमाहात्म्यम्		१०
श्रावणमाहात्म्यम्		८
अधिकाश्विनमाहात्म्यम्		१०
पुरुषोत्तममाहात्म्यम्		१२
सेतुमाहात्म्यम्	२	
श्रीरंगमाहात्म्यम्		३
श्रीकृष्णजन्मखंडम्	४	
हरिवंशम्	७	
सत्योपाख्यानम्	१	८
सांबपुराणम्	२	

द्वादशपुराणांतर्गत वेंकटेशमहात्म्यानिग्रंथसंख्या १२००० (यंत्रस्थम्)
पद्मपुराणम् (यंत्रस्थम्)
ब्रह्मसूत्रभाष्यं शारीरकम् (यंत्रस्थम्) इत्यादीनि.

गंगाविष्णु श्रीकृष्णदास "श्रीवेङ्कटेश्वर" छापखाना (मुंबई.)

गङ्गाविष्णु श्रीकृष्णदास
श्रीवेंकटेश्वरछापखाना.
मुंबई.

॥ ❀ इति मार्गशीर्षमासमाहात्म्यं समाप्तम् ❀ ॥

[OrderDescription]
,CREATED=29.11.19 11:50
,TRANSFERRED=2019/11/29 at 11:59:44
,PAGES=71
,TYPE=STD
,NAME=S0002211
,Book Name=M-378-MARGSHIRSHMAS MAHATMAY
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF

FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF

FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF

FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF

FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,